

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ZİHİN HARİTASINDA TÜRK DÜNYASI
ALGISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Hülya KARAÇALI

Ankara
Haziran, 2012

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ZİHİN HARİTASINDA TÜRK DÜNYASI
ALGISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hülya KARAÇALI

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Bülent AKSOY

**Ankara
Haziran, 2012**

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Hülya KARAÇALI'nın “7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ZİHİN HARİTASINDA TÜRK DÜNYASI ALGISI” başlıklı tezi 1306/2012 tarihinde, jürimiz tarafından Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan:Prof. Dr. Ülkü Eser ÜNALDI

.....

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. Bülent AKSOY

.....

Üye :Doç Dr. Turhan ÇETİN

.....

ÖNSÖZ

İnsanların belli bir mekana ait algıları birbirine göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların oluşmasında ilgi, yakınlık, sosyal çevre gibi birçok faktör vardır. Haritalar bize bir mekana ait belli özellikleri verse de algılarımızdaki farklılıklar nedeniyle zihinsel haritalarımızda bu mekan daha farklı bulunabilir. Sosyal Bilgiler dersi de bize belli mekanlar hakkında hem coğrafi hem sosyo-kültürel açıdan bilgi verir. Bu mekanlardan biri Türk Dünyası'dır. Sosyal Bilgiler 6. Sınıfta Türk Dünyası isimli bir konu ile öğrencilere bu ülkelerin haritadaki yerleri öğretilmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin 6. Sınıfta öğrendikleri bu Türk Cumhuriyetlerinin 7. Sınıfta zihin haritalarında doğru olarak ne kadar yer ettiği öğrenilmeye ve bunu etkilemiş olabilecek değişkenler bulunmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın her aşamasındaengin bilgi ve deneyimleriyle çalışmama ışık tutan, yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen saygı değer tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Bülent AKSOY'a minnettarım. Ayrıca değerli görüşlerini benimle paylaşıp yardımcı olan kıymetli hocam Doç. Dr. Bahri ATA'ya teşekkür ederim.

Araştırmanın uygulama safhasında bana yardımcı olan Ankara, Sinop ve Şanlıurfa'nın Birecik ilçesinde uygulama yaptığım okulların öğretmenleri, müdürleri ve müdür yardımcılarına teşekkür ederim.

Bugüne kadar bana her konuda yardımcı olan ve desteklerini hiç eksik etmeyen aileme teşekkürlerimi sunarım.

Hülya KARAÇALI
Ankara, Haziran-2012

ÖZET

7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ZİHİN HARİTASINDA TÜRK DÜNYASI ALGISI

KARAÇALI, Hülya

Yüksek Lisans, Sosyal Bilgiler Eğitimi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Bülent AKSOY

Haziran-2012, 70 sayfa

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim ikinci kademe 7. sınıf öğrencilerinin Türk Dünyası algısının gerçek durum ile ne kadar örtüştüğünü belirlemektir.

Araştırma betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış anket kullanılmıştır. Geliştirilen yarı yapılandırılmış anket Ankara ilinde 150, Sinop ilinde 149, Şanlıurfa ilinin Birecik ilçesinde 150 7. Sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 449 kişiye uygulanmıştır.

Araştırmanın veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış anketin uygulanmasıyla elde edilen verilerin analizinde SPSS 17 istatistiksel yazılımından yararlanılmıştır. Araştırmanın problem durumu ve alt problemleri oluşturan soruların çözümlenmesinde; frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, gibi betimsel istatistikler ve t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına yönelik toplam puanları cinsiyet ve atlası bulunma değişkenine göre kız öğrencilerin ve atlası olan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Fakat harita inceleme ve okulunda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olma değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısı toplam puanları yaşadıkları il değişkenine ve sınıf mevcuduna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ankara ilinde öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyası algısının Sinop ve Şanlıurfa ilinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca sınıf mevcudu 20'den az olan öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası algısının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

7. sınıf öğrencilerinin Türk Dünyası ile ilgili bilgiyi en çok ders kitaplarından öğrendiği en az ise tarih kitaplarından öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

7. sınıf öğrencilerinin doğru bildiği ülke sayısı incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık % 90'ının iki ve ikiden az ülke bildiği sonucuna varılmıştır. 7 bağımsız Türk Cumhuriyeti'nden en fazla doğru bilinen ülke Türkiye olurken bunu sırasıyla K.K.T.C., Kazakistan, Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan takip etmektedir. En az doğru cevaplanan Kırgızistan'ı doğru bilen öğrencilerin oranı ise sadece %1.5 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Anahtar Kelimeler: Zihin Haritası, Sosyal Bilgiler, Türk Dünyası

ABSTRACT**THE PERCEPTION OF TURKISH WORLD IN THE 7th GRADE STUDENTS'
MIND MAP****KARAÇALI, Hülya**

Post Graduate Degree, Social Sciences Education

Thesis Advisor: Assistant Proffessor Doctor Bülent AKSOY

June-2012, 70 pages

The aim of this research is to observe how much does the Turkish world perception of 7th grades students match with real situation.

The research has been made in descriptive scanning model. In reseach semi-structured questionnaire has been used as data collection tool. The developed semi-structured questionnaire was applied to 449 7th grade students. 150 students from Ankara, 149 students from Sinop, 150 students from Birecik (the town of Şanlıurfa) has filled in the questionnaire.

SPSS 17 statistical software was used in the analyse of collected datas. In the solution of the problems and sub-problematical areas descriptive statistics such as frequency, arithmetic average, standard deviation and t-test, one way varians analyse (ANOVA) was used.

According to the results of the research, there are two adventegous position depend on the points. The first is because of sex. The girls are more successful than the boys. The other point is having an atlas. Studies on map and the social sciences laboratuary doesn't effect the students' Turkish world perception.

7th grade students' perception of Turkish world points have meaningful varies such as the city they live in and the amount of the students in a class. The perception

point of a student in Ankara is higher than the perception point of a student in Sinop or Şanlıurfa. 20 or less students perception of Turkish world in a class is higher than more twelve students perception of Turkish world in a class.

It was concluded that 7th grade students had gotten the most information about Turkish world by their course books. They get the least information by history books.

When we observe number of countries that 7th grade students know definitely, 90 percent of the students know two countries or less. Turkey is the most known country from the seven independent Turkish Republic. The followers are in order Cyprus, Kazakhstan, Azerbaijan, Turkmenistan. Kyrgyztan is the lesser-known country. It's known by seven students with a 1.5 percent of students rate.

Key Words: Mind Map, Social Sciences, Turkish World

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii

BÖLÜM I

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.1.1. Problem Cümlesi	3
1.1.2. Alt Problemler	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Varsayım	5
1.5. Sınırlıklar.....	5
1.6. Tanımlar	6

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Zihin Haritası.....	7
2.1.1. Zihin Haritası Nedir?.....	7
2.1.2. Geleneksel Not Alma Yöntemi ve Zihin Haritaları.....	8
2.1.3. Zihin Haritası Oluştururken Dikkat Edilmesi Gerekenler.....	11
2.1.4. Zihin Haritası Nasıl Yapılır?.....	13
2.1.5. Zihin Haritası Kuralları.....	13
2.1.6. Zihin Haritasının Gözden Geçirilmesi.....	15
2.1.7. Zihin Haritasını Nereelerde Kullanabilirsiniz?.....	16
2.1.8. Zihin Haritasının Değerlendirilmesi.....	16

2.1.9. Zihin Haritası İçin Bir Örnek.....	18
2.2. Bağımsız Türk Devletleri.....	20
2.2.1. Azerbaycan.....	21
2.2.1.1. Nahcivan Özerk Cumhuriyeti.....	23
2.2.1.2. Dağlık Karabağ Vilayeti.....	23
2.2.2. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.....	24
2.2.3. Türkiye.....	26
2.2.4. Kazakistan.....	28
2.2.5. Türkmenistan	31
2.2.6. Özbekistan.....	33
2.2.7. Kırgızistan.....	35
2.3. İlgili Araştırmalar.....	37

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.2. Evren ve Örneklem.....	42
3.3. Verilerin Toplanması	43
3.4. Verilerin Analizi.....	43

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM.....	44
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	44
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	45
4.3. Üçüncü Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	46
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	46
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	47
4.6. Altıncı Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	49

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	50
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	51
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	53

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	55
5.1. Sonuç	55
5.2. Öneriler	57
KAYNAKÇA	58
İnternet Kaynakları.....	62
EKLER.....	63
Ek-1. Anket Formu.....	64
Ek-2. İzin Yazıları.....	67

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo-1. Zihin Haritası Değerlendirme Rubriği.....	17
Tablo-2. Araştırmaya Katılan Öğrenciler.....	42
Tablo-3. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları	44
Tablo-4. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Atlas Olma Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları.....	45
Tablo-5. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Harita İnceleme Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları	46
Tablo-6. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Okulunda Sosyal Bilgiler Sınıfı/Laboratuvarı Olma Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları.....	47
Tablo-7. 7. Sınıf Öğrencilerinin Yaşadıkları İllere İlişkin Betimsel Veriler.....	48
Tablo-8. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Puanlarının Yaşadıkları İl Değişkenine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	48
Tablo-9. 7. Sınıf Öğrencilerinin Sınıf Mevcuduna İlişkin Betimsel Veriler.....	49
Tablo-10. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Puanlarının Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	49
Tablo-11. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Bilgi Edinme Yolları Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Sonuçları	50
Tablo-12. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin 7 Bağımsız Türk Cumhuriyetini Bilme Sayıları Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Sonuçları.....	52
Tablo-13. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin 7 Bağımsız Türk Cumhuriyetinin Her Birinin Bilinme Sayıları Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Sonuçları.....	53

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1. Zihin Haritası Yapısı.....	13
Şekil 2. Mind Manager Programı İle Hazırlanmış Zihin Haritası.....	19
Şekil-3. Avrasya Siyasi Haritası.....	20
Şekil-4. Azerbaycan Türk Cumhuriyeti.....	21
Şekil-5. Kıbrıs.....	25
Şekil-6. Türkiye.....	27
Şekil-7. Kazakistan.....	29
Şekil-8. Türkmenistan.....	31
Şekil-9. Özbekistan.....	33
Şekil-10. Kırgızistan.....	36

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BDT: Bağımsız Devletler Topluluğu

F : Frekans

Km: Kilometre

KT : Kareler Toplamı

KO : Kareler Ortalaması

Lab.: Laboratuvar

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

M: Metre

N : Denek Sayısı

P: Güçlük İndeksi

S: Standart Sapma

Sd: Serbestlik Derecesi

SPSS : Statistical Packages for the Social Sciences

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

$\bar{X}$: Aritmetik Ortalama

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın varsayımları, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Problemi

İnsanlar, yaşadıkları mekanı hatta daha geniş kapsamlı ele alınacak olursa dünyayı, birbirinden çok değişik boyutlarda algılar ve kavrarlar (Tümer, Özgüç 2002: 52). Zihin haritaları, bir kişinin zihninde bildiği dünyanın algısı, kavrayışı ve mekansal ilişkilerin algısıdır. Bireyin zihninde taşımakta olduğu olgusal çevrenin mekansal şeklidir, herhangi bir zamandaki bu üretim sürecinde, algılanan yüzeyin zihninde oluşturulması ve kartografik olarak gösterilmesidir. Geleneksel bir harita değildir, kişilerin yerlere ilişkin sübjektif algılarının gösterilmesidir ve sadece niteliksel bilgiyi değil aynı zamanda mekansal ilişkileri de anlatır. Ayrıca kişilerin mekanlara ilişkin tutumlarını da yansıtır (Tunçel, 2002:85).

Zihin haritalarımız alan ile aynı değildir. Çünkü, bu haritaları yaptığımız zaman biz o algılarımızdan aldığımız (kulak ve göz) bilgileri zihnimizde siler, bozar ve genelleriz. Dünyanın fakirleşen bir görüntüsünü oluştururuz. Çünkü, realite ile tam örtüşen bir haritanın oluşması için gerekli tüm bilgilere hiç bir zaman sahip olamayız. Biz direkt olarak realiteyi hiç bir zaman tecrübe edemeyiz. Çünkü bizim alıcı sistemlerimiz oldukça sınırlıdır. Çoğu zaman bulanıktır (fuzzy). Beyinlerimize sadece tecrübelerimizi fotoğraf, ses, his, koku ve tat olarak kodlarız. Bu kodlamaya biz realite haritamız diyebiliriz (Taş, 2003:5).

Bireyin algıladığı durumu etkileyen birçok faktör vardır. Sosyal çevre, ilgi, geçmiş yaşantılarındaki deneyimler bunlar arasında sayılabilir. Zihin haritaları bu

algılama farklılıklarını ortaya çıkarması açısından önemlidir. Özellikle coğrafi konum gerektiren durumlarda bu farklılık daha bariz ortaya çıkmaktadır.

Herkes farklı bir zihin haritasına sahiptir. Ne çeşit bir zihin haritasına sahip olduğunuz sizin için neyin önemli olduğuna bağlıdır. Örneğin, futbol oynamayı çok seven ve oynayan birisi yaşadığı yerdeki bütün futbol sahalarını çok iyi bilir. Buna karşılık, komik kitaplara merakı olan birisi ise aynı şehirde var olan bütün kitapçıların yerini bütün detaylarına kadar bilirken futbol sahalarının nerede olduğu konusunda hiç bir fikre sahip olmayabilir. Çünkü zihnî haritalar tamamen bireysel değerler ile ilgilidir ve çoğu zaman gerçek haritalar gibi tam, bütün ve doğru değildir (Taş, 2003:4).

Zihin haritaları; herhangi bir yerin belirleyici niteliği (nirengi noktası) ya da başka yerlere ilişkin yönergelerle sorularak incelenebilir, olabildiğince kısa bir sürede pek çok yerin adı, konumu kişiye sorularak belirlenebilir, herhangi bir alanı tanımlaması ya da taslak haritası (krokisi) çizdirilerek incelenebilir (Tunçel, 2002:85).

Zihin haritası (mind map) kavramı ilk kez Tolman tarafından “cognitive mapping” şeklinde 1948’de kullanmıştır. Zihin haritaları ile ilgili çalışmalar 1960 ve 1970’li yıllarda batı ülkelerinde önemli bir ilgi odağı olmuştur. Çünkü farklı grupların aynı yer hakkında sahip oldukları değişik algılamalarının önemi coğrafyacıların dikkatini bu alana çekmiştir ki bu zihin haritaları konusunda çalışmaların hız kazanmasını sağlamıştır (Taş, 2003: 2).

Araştırma 6. Sosyal Bilgiler dersinin Küresel Bağlantılar öğrenme alanı, 5. ünite olan Ülkemiz ve Dünya ünitesinin Türk Dünyası konusu ile ilgilidir. Öğrenciler 6. Sınıfta Türk Cumhuriyetlerinin haritadaki yerlerini öğrenmişlerdir. Bu nedenle 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritalarında bu ülkelerin isimlerinin ve yerlerinin ne kadar yer ettiği öğrenilmeye çalışılmıştır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesini ilköğretim “7. sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısı nedir?” sorusu oluşturmaktadır.

Zihin haritası çiziminde esas olan nokta bireyin kendisinin haritayı çizmesidir. Fakat öğrencilerin yaşları ve bilgi düzeyleri göz önüne alınarak öğrencilere dilsiz harita verilmiş ve bu dilsiz haritanın içine Türk cumhuriyetlerini doğru bir şekilde yerleştirmeleri istenmiştir.

1.1.2. Alt Problemler

1. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk dünyası algısı puanları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk dünyası algısı puanları öğrenciye ait atlası olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
3. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk dünyası algısı puanları atlas ya da harita üzerinde Türk dünyasını inceleme durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
4. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk dünyası algısı puanları okulda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
5. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk dünyası algısı puanları öğrencilerin yaşadıkları illere göre farklılaşmakta mıdır?
6. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk dünyası algısı puanları sınıf mevcuduna göre farklılaşmakta mıdır?
7. 7. Sınıf öğrencileri zihin haritalarındaki Türk dünyası ile ilgili bilgiyi hangi kaynaklardan edinmişlerdir?

8. 7. Sınıf öğrencilerinin 7 bağımsız Türk Cumhuriyetine ilişkin doğru cevap düzeyi nedir?
9. 7. Sınıf öğrencilerinin 7 bağımsız Türk Cumhuriyeti'nden her birine ilişkin doğru cevap düzeyi nedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, ilköğretim ikinci kademe 7. sınıf öğrencilerinin Türk Dünyası algısının gerçek durum ile ne kadar örtüştüğünü incelemektir. Bunun için 7. Sınıf öğrencilerinin 6. Sınıf Ülkemiz ve Dünya ünitesinin Türk Dünyası konusunda harita üzerinde yerlerini öğrendikleri 7 bağımsız Türk Cumhuriyetinin yerlerini dilsiz Avrasya haritası üzerine doğru yerleştirmeleri istenmiştir. Doğru yerleştirme kriterleri harita üzerinde ülkenin yerinin bulunup isminin yazılmasıdır. Sadece ismin yazıldığı yerin doğru olmadığı cevaplar kabul edilmemiştir. Çünkü araştırmada 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk dünyası algısı ölçülmeye çalışılmıştır. Bunun için ülkenin yerinin ve isminin doğru bilinmesi önemlidir. Öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası konusunun ne kadar yer ettiğini öğrenmek için de 7. Sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Ayrıca Türk dünyası algısının yerleşmesinde etkili olan bağımsız değişkenler bulunmaya çalışılmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Her insanın herhangi bir konuda zihninde oluşturduğu bir harita vardır. Bu haritalar tamamen doğru olabileceği gibi kısmen doğru olabilir ya da gerçek durumdan oldukça farklı olabilir. Yapılan araştırmalar, derste edinilen bilgiler ve çeşitli yollarla öğrenilenler ile bu konu hakkında zihin haritasında bulunan yanlış bilgiler düzeltilebilir. Ama elde edilen bilgilerin doğruluğundan emin olmadan zihin haritasına bu bilgiler yerleştirilirse kalıcı hale gelir ve bu bilgilerin düzeltilmesi gittikçe zorlaşır. Mekana dayalı bir konu için zihin haritasında oluşturulan doğru ya da yanlış bilgilerin ortaya çıkması daha kolay olacaktır. Bu nedenle araştırma konusu olarak öğrencilerin daha önce öğrenmiş olması gereken Türk Dünyası seçilmiştir. Oluşturulan anketin

uygulanması ve elde edilen verilerin analizi sonucu gerçek durum ile öğrencilerin zihin haritasındaki fark ortaya konularak çözüm önerileri sunulmuş ve bu konuda yapılacak diğer çalışmalar için kaynak oluşturması sağlanmıştır.

Bu araştırma Sosyal Bilgiler dersindeki Türk Dünyası konusunun 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasındaki algısını ölçmesi açısından bir ilki teşkil etmektedir. Böylelikle gerçek durum ile öğrencilerin algıları arasındaki fark ortaya konularak öğretmenlere ve program hazırlayanlara Türk Cumhuriyetleri'nin isim ve yer olarak ne kadar öğrenildiği konusunda bilgi verecektir. Öğretmenlerin ve program hazırlayanların durumu tekrar gözden geçirmesini ve ortaya çıkan sonucun gerektirdiği şekilde programda bazı değişikliklerin yapılmasını sağlayabilir. Örneğin; öğrenci merkezli etkinlikler artırılabilir, Türk Cumhuriyetlerini haritadan bakarak öğrenmek yerine haritayı kendilerinin çizmesi istenebilir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın uygulama sürecinde 2011- 2012 eğitim öğretim yılında ilköğretim kurumlarındaki 7. sınıf öğrencilerinin dışsal etkenlerden eşit düzeyde etkilendikleri kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma;

1. 2011-2012 eğitim öğretim yılında ilköğretim ikinci kademe 7. sınıf öğrencileri ile,
2. 2011-2012 eğitim öğretim yılında araştırmanın örneklem grubundaki öğrenciler ile
3. Sosyal bilgiler dersi 5. Ünite olan 'Ülkemiz ve Dünya' ünitesinin 'Türk Dünyası' konusu ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Araştırmanın konusu ile ilgili olan ve anlamının bilinmesi açısından, çalışmayı okuyanlara bir bakış açısı kazandıracak nitelikte görülen bazı terimler aşağıda verilmiştir:

Harita: Yeryüzünün veya bir parçasına ait olay, olgu ve özelliklerin belirli oranlarda küçültülüp simge, renk ve bazı özel işaretlerle bir düzlem üzerine aktarılıp gösterilmesidir (Koç, 2008: 21).

Öğrenme Alanı: Birbiri ile ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapılardır (MEB-Taslak Basım, 2005: 98).

Sosyal Bilgiler: İlköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır (Öztürk ve Dilek, 2002: 9–10).

Zihin Haritası: Belirli bir düzen içerisine yerleştirilmiş yaratıcı düşünme notlarıdır (Buzan, Akt: Yaşar, 2006: 50).

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi olarak zihin haritası ile bağımsız Türk Cumhuriyetlerine değinilmiş ve zihin haritası ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. ZİHİN HARİTASI

Zihin haritasının ne olduğu, nasıl oluşturulabileceği, yararları açıklanmaya çalışılacak ve zihin haritası ile ilgili bir örnek verilecektir.

2.1.1. Zihin Haritası Nedir?

Zihin haritaları, İngiliz psikolog, matematikçi ve beyin araştırmacısı Tony Buzan tarafından 1960'lı yılların sonunda geliştirilmiş bir düşünme stratejisi ve not alma modelidir (Buzan, 2009, 62). Son yıllarda ise yaratıcılık, hatırd tutmayı artırma, etkili öğrenmeyi sağlama ve öğrencilerin ön bilgilerinin ortaya çıkarılmasına yardımcı olma gibi farklı özellikleriyle de ön plana çıkan görsel araçlardır (Evrekli ve Balım, 2010: 78).

Bellek psikolojisine dayanır. Ağlar ve doğal sistemlerin kavrayışı üzerine oturur. Beynin yapısının ve işleyişinin kavranmasına bağlıdır. Zihnin gerçekte ne yapmak

istediğine dayanır (Yavaş, 2011: 25). İnsan beyninin doğal bir fonksiyonudur. Zihin haritaları, beynin potansiyelini açığa çıkaran güçlü bir tekniktir (Bütüner, 2006: 20). Belleğinizi ve yoğunlaşma gücünüzü geliştirmenin yanı sıra, düşüncelerinizi açıklığa kavuşturup yapılandırmanıza da yardımcı olur (Buzan ve Keene, 1996: 45).

Zihin haritaları, özel konular ya da öğrenci tarafından oluşturulmuş bir takım çizimlerdir. Bu teknik öğrencinin düşünmesini sağlar ve daha önceden öğrenilen bilgilerle yeni öğrenilen bilgileri ilişkilendirmesinden dolayı öğrenciyi güdüler (Kahveci, 2004: 45).

Zihin haritalama metodu, farklı görevlere sahip olan beynin iki yarım küresini de çalıştırır. Sol taraf, mantık, sözcükler, aritmetik, doğrusallık, sıralar, listeler, analiz'den sorumluyken, sağ taraf uzamsal farkındalık, imgelem, duygu, renk, ritim, şekiller, geometri, sentez gibi görevleri üstlenir (Brinkmann, 2007:2).

2.2. Geleneksel Not Alma Yöntemi ve Zihin Haritaları

Çizgisel not alma tekniği beynin sözcük, liste, çizgi kullanma gibi az sayıda becerisinden ve belli oranda analizinden yararlanır (Buzan ve Keene, 1996: 45). Bu nedenle geleneksel not alma tekniklerini kullanan kişiler becerilerinin sadece yarısını kullanan, tek bacaklı ve tek kollu koşuculara benzemektedir (Ateş, 2009: 30). Not üretme ve not alma ile ilişkilendirilen ifadeler genellikle sıkıcı, ceza, baş ağrısı, boşa giden zaman, başarısızlıktır (Buzan ve Buzan, 2011: 19).

Bu teknik, çoğunlukla tek renk (genellikle mavi, siyah ya da gri) kullanır. Hızla modası geçmekte olan bu tekniğin iki önemli dezavantajı vardır: Entelektüel yeteneklerimizin sadece yarısından yararlanır. Öğrenmenin, yaratıcılığın ve belleğin temel araçlarından biri olan rengi kullanmaz. Tek renkli notlar monoton ve sıkıcıdır (Buzan ve Keene: 1996: 45). Beyin sıkıldığı zaman; kurtulmaya çalışma, sesini kısıma, kendini kaptırma, hayal kurma, kayma veya uyuma faaliyetlerinden birine girmektedir. Bu nedenle geleneksel not alma teknikleri yaratıcı zihinleri sıkmakta ve uyutmaktadır (Ateş, 2009: 30) Konferanslarda ve kütüphanelerde pek çok insanın uyuyakalmasının nedeni de budur.

Bütüner'e (2006) göre; geleneksel not almanın başlıca şekilleri üç tanedir:

1. Birbiri ardına gelen fikirleri gösteren liste tarzı.
2. Hikâye formu içinde anlatılan her şeyin basit olarak yazıya döküldüğü hikâye/cümle tarzı.
3. Ana kategoriler ve alt kategorilerden meydana gelen, hiyerarşik bir sıra içerisinde oluşturulan alfabetik/sayı ifade eden tarz

Buzan ve Buzan'a (2011) göre; standart notlar şu öğelerden tamamıyla yoksundur:

- Görsel ritim
- Görsel örüntü ya da yalnızca örüntü
- Renk
- İmge (imgeleme)
- Görselleştirme
- Boyut
- Uzamsal farkındalık
- Gestalt (bütünlük)
- İlişki

Buzan'a (2009) göre; geleneksel not almanın dezavantajları şunlardır:

1. Hafıza üzerinde hiçbir kalıcılığı gerektirmeyen sözcükler de kayıt edilerek zaman kaybedilir.
2. Bu gereksiz sözcükler sonradan tekrar tekrar okunarak yine zaman kaybedilir.
3. Öne çıkarılmadıkları için, bütün içinde eriyen anahtar sözcükler aranırken zaman kaybedilir.

4. Anahtar sözcükler arasındaki bağlantılar, gerçekte konunun özü için çok önemli olmayan sözcükler tarafından yavaşlatıldıkları için zaman kaybedilir.
5. Araya giren mesafeler anahtar sözcükler arasındaki bağlantıları zayıflatır. Bu sözcükler birbirlerinden ne kadar uzaklaşırsa bağlantı kurmak da o kadar zorlaşır.

Alberti, da Vinci, Galileo, Newton, Watt, Jefferson, Brunel, Darwin, Curie, Einstein ve Picasso da dahil olmak üzere, dahilerin pek çoğu, dehalarını tam anlamıyla ifade etmek için, kafalarının ‘içindeki’ şeyleri ‘dışarıya’ yansıtan notlar almak gerektiğinin farkındaydılar (Buzan ve Keene 1996: 46). Buzan’ın zihin haritalamaya eğilmesinde, öğrencilerin çoğu için pek etkili olmayan klasik notların öğrenme için yetersiz oluşu ve Darwin, Leonardo da Vinci, Einstein, Picasso gibi bilim adamlarının tuttuğu notlara benzememesi temel etkenler olmuştur (Aydın, 2009: 33).

Buzan ve Keene’e (1996) göre; zihin haritalarının, geleneksel çizgisel not alma yöntemine göre pek çok avantajları vardır:

1. Zaman kazandırır-sadece ana sözcüklerle imgeleri not alır ve okursunuz.
2. Önemli konular üzerinde yoğunlaşmanızı sağlar.
3. Beyninizi ve şaşırtıcı yaratıcılık güçlerinizi uyandırır.
4. Hatırlama gücünüzü artırır.

Buzan’a (1996, akt: Bütüner, 2006: 29) göre; zihin haritalarının yararları:

1. Sadece ilgili sözcüklerin not alınması ile % 50, 95 arası zamandan tasarruf edilir.
2. Sadece ilgili sözcüklerin okunmasıyla % 90’dan fazla zamandan tasarruf edilir.
3. Zihin haritası notlarını gözden geçirmek % 90’dan fazla zaman tasarrufu sağlar.
4. Temel konular üzerinde yoğunlaşmayı artırır.
5. Önemli anahtar sözcüklerin kolay bir şekilde fark edilmesini sağlar.

6. Açık ve uygun birlikler, anahtar kelimeler arasında yapılır.
7. Önemli anahtar sözcükler zamanla yan yana konulup sıralanır, yaratıcılık ve anımsama geliştirilmiş olur.
8. Beyin için, çok renkli, çok boyutlu, görsel yönden uyarım sağlayan zihin haritaları, tek renkli geleneksel notlardan daha caziptir, hatırlama konusunda da daha etkili olur.
9. Zihin haritası, beynin doğal yapısıyla uyum içinde çalışır.
10. Zihin haritası yapılırken, kişi daima yeni keşiflerin ve farkındalıkların eşiğindedir.
11. Zihin haritaları, sonsuz düşünce akışını sürekli teşvik eder.
12. Gereksiz laf kalabalığına karşı, anahtar sözcükleri araştırmaya gerek duymadan % 90'dan fazla zaman tasarrufu sağlar.
13. Devamlı olarak beynin yeteneklerini kullanarak, beynin uyanık ve alarmda olması şeklinde ifade edilmiştir.

Öğrenciler zihin haritası hazırlarken, haritasını hazırladığı kavrama ilişkin yeterli bilgiye sahip olup olmadıklarını görürler; kavramlar arasındaki ilişkilerin özellikleri üzerinde düşünürler; kavramı nasıl öğrendiklerini gözlerler ve kavramı öğrenmeye yönelik planlar yaparlar (Bütüner, 2006: 20).

2.3. Zihin Haritası Oluştururken Dikkat Edilmesi Gerekenler

Buzan (2009) zihin haritası oluşturmak için büyük ebatla ve kalın bir bloknota ya da bol miktarda kağıda, renkli kalemlere, en az 10-20 dakika kesintisiz süreye ve bir de beyninize ihtiyacınız olduğunu belirtmiştir. Bunun nedenlerini şöyle açıklamıştır:

- Çok miktarda kağıda ihtiyacınız olacak çünkü yapacağımız basit bir uygulamadan öte bir içsel yolculuk yapacaksınız. Zaman içinde gelişiminizi değerlendirmek için geri dönüp zihin haritanıza başvurmak isteyeceksiniz.
- Büyük ebatla kağıtlara ihtiyacınız olacak çünkü fikirleriniz arasında keşfe çıkmak isteyeceksiniz. Küçük sayfalar sizi kısıtlayacaktır.
- Sayfalar, beyninizi özgür bırakıp, doğrusal olmayan, özgür ve yaratıcı bir şekilde düşünmesini sağlamak için boş ve çizgisiz olmalıdır.

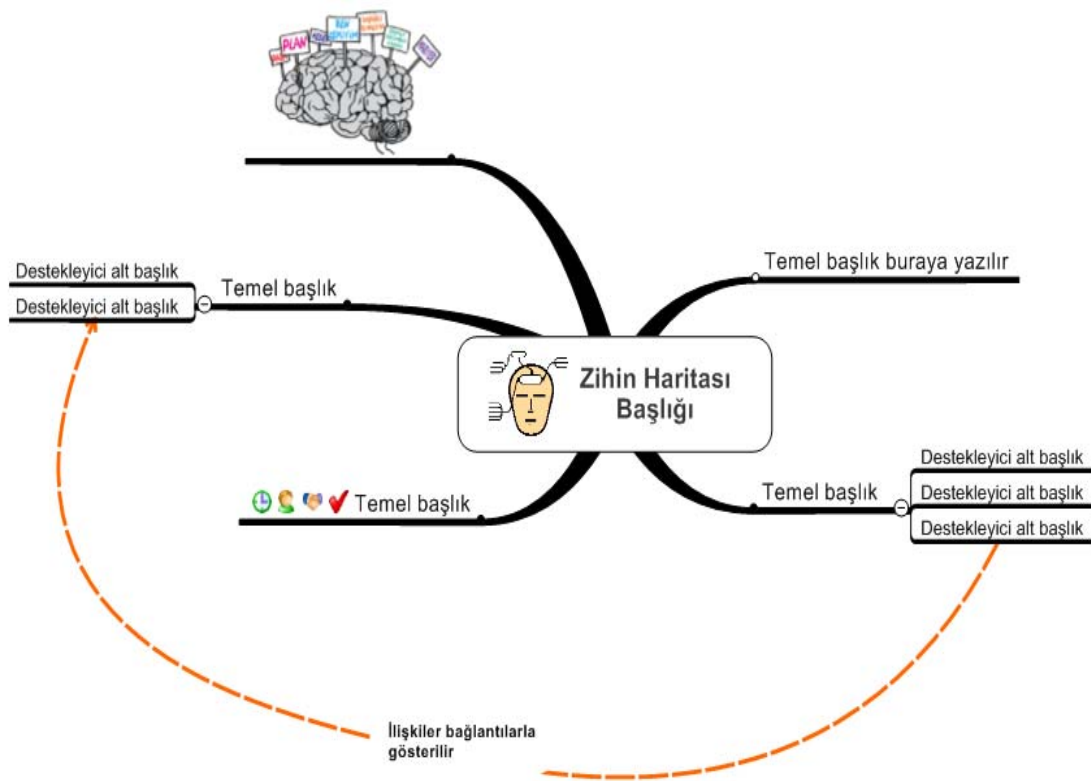
- Bir bloknot ya da spiralli defter en tercih edilecek seçenektir çünkü ilk zihin haritanız bir seyir defterinin başlangıcını oluşturacaktır. Bilinçaltınızda kendinizi derli toplu olmak zorunda hissederek kısıtlamamanız ve dağınık da olsalar plan ve ihtiyaçlarınızın zaman içinde nasıl değiştiklerinizi görmemiz daha önemlidir.
- Kalemğiniz akıcı ve temiz yazabilmelidir çünkü yarattıklarınızı daha sonra okuyabilmeyi ve zaman zaman da çok hızlı yazmayı isteyebilirsiniz.
- Farklı renklerde kalem kullanmanız önemlidir çünkü renkler hem beyninizi uyarır, hem de yaratıcılığı ve görsel hafızayı harekete geçirir.
- Renkler ayrıca zihin haritanız üzerinde yapılar oluşturmanızı, ağırlık dereceleri belirtmenizi ve vurgular yapmanızı sağlar.

Buzan ve Keene'e (1996) göre; zihin haritasına başlamadan önce ruh halinizi hazırlamalısınız ve ortamınızı rahat hale getirmelisiniz.

1. Olumlu bir tutum takının ve eğer ilk Zihin Haritanız istediğiniz gibi olmazsa buna fazla aldırmayın. İlerde bunları geliştirebilirsiniz.
2. Beyniniz özgür olsun. Aklınıza ilk gelen 'aptalca' düşüncelerinizi de Zihin Haritası'na koyun. Bunlar, bakış açınızı değiştirmenizi ya da tamamen özgün bir fikir bulmanızı sağlayabilirler. Yaratıcılığınızı teşvik edin; bırakın düşünceleriniz özgürce aksın.
3. Başka Zihin Haritaları'nı ya da etrafınızdaki imgeleri kopyalayarak beyninizi eğitmeye çalışın.
4. Bir Zihin Haritası'na başlamadan, içinde bulunduğunuz ortamın mümkün olduğunca rahat ve hoş olmasını sağlayın. Etrafında sevdiğiniz şeyler olsun.
5. Düz bir yüzey üstünde çizmeniz daha rahat olacaktır. Dikkatinizi dağıtmaması şartıyla, isterseniz müzik dinleyebilirsiniz. Mümkünse, doğal ıııkta çalışın. Masanızın ve sandalyenizin, dik ve rahat bir konumda oturmanıza uygun olmasına dikkat edin.
6. Oda sıcaklığı çok yüksek olmasın ve beyninizin temiz hava alması için, mümkünse cam kenarında çalışın.

2.4. Zihin Haritası Nasıl Yapılır?

Zihin haritaları, sözcüklerin yanı sıra renk, boyut ve görsel imge içerirler. Beyaz A3 kağıtlara ve bir düzine kadar renkli keçe uçlu kalemle, farklı renklerde işaretleme kalemleri kullanılarak çizilmeleri uygun olur (Buzan, Keene, 1996: 45). Düşünmeden hazırlanmış karmakarışık bir zihin haritası, istenilen özet özelliğini taşıyamaz. İyi yapılan bir zihin haritası yaratıcı düşünce mekanizmasıdır. Zira yaratıcılık, hayal gücü ve fikirler arasında çağrışımlar kurmayı sağlar.

Şekil-1. Zihin Haritası Yapısı (Baktır, 2009: 25)

2.5. Zihin Haritası Kuralları

Buzan'a (2009) göre; zihin haritası oluşturmanın kuralları şunlardır:

Teknikler

1. Vurgular kullanın

- Merkezi bir resim: Bir odak noktası sağlaması için.
- Çeşitli resimler: Beyninizin her iki tarafını da eşgüdömlü kullanabilmek için.
- Merkezi resim başına üç ya da daha çok renk: Hafızayı ve yaratıcılığı uyarmak için.
- Resimlere ve gerektiğinde sözcüklerin yazımına çok boyutluluk ekleyin: Göze çarpmalarını sağlamak için.
- Fiziksel duyularınızın karışımı, görüntü, ses, tat, dokunma, koku, hacim duyguları: Haritayı daha gerçek ve daha kolay hatırlanır kılmak için.
- Harfler, sözcükler, çizgiler ve resimlerde boyut farklılıkları: Önem derecelerini belirlemek için.
- Organize boşluklar: Çizgileri düzenli ve çekici kılmak ve eklemelere izin verecek alanlar bırakmak için.
- Uygun boşluklar: Her sözcük ve resmin çevresinde.

2. Çağrışımlar kullanın

- Oklar: Bağlantılar kurmak istediğinizde göze yol göstermeleri için.
- Renkler: Hafızanızın işini kolaylaştırmak, yaratıcılığı zenginleştirmek ve hatırlamayı kolaylaştırmak için.
- Kodlar: Çarpılar, yıldızlar, daireler, üçgenler, alt çizgiler, harita bütünü üzerinde bağlantılar yaratmak için.

3. Anlaşılır olun

- Çizgi başına tek bir anahtar sözcük kullanın.
- Bütün sözcükleri yazın.
- Anahtar sözcükleri çizgilerin üzerine yazın.
- Çizgi uzunluklarını sözcük uzunluklarıyla eşit yapın.
- Ana dalları merkezi resme bağlayın.

- Çizgileri diğer çizgilere bağlayın.
- Merkezi çizgileri daha kalın çizin.
- Resimlerin net, temiz olsun.
- Sayfayı yatay kullanın.
- Hep dik yazı kullanın.

4. Kişisel bir tarz geliştirin

Kendi yarattığınız bir şeyle her zaman daha iyi bağlantılar kurar ve onu daha kolay hatırlarsınız.

Sayfa Düzeni

1. Hiyerarşi kullanın

Önem dereceleri arasında ayrımlar belirlemek beyninizin bilgilerin özünü hatırlamasına yardımcı olur.

2. Numaralandırma kullanın

Fikirlerinizi sıralamak, eylemlerinizin önceliklerini belirlemede yardımcı olur.

2.6. Zihin Haritasının Gözden Geçirilmesi

Zihin haritanızı, bir sınav veya bir proje için hatırlamak istiyorsanız, onu belirli zamanlarda gözden geçirmelisiniz. Böylece bazı bölgeleri sadeleştirip düzeltebilir, gözden kaçan bölgeleri doldurabilir ve özellikle önemli çağrışımları pekiştirebilirsiniz.

Buzan'a (2011) göre; Bir saatlik öğrenme sürecinden sonra, zihin haritanızı:

- 10-30 dakika sonra
- Bir gün sonra
- Bir hafta sonra
- Bir ay sonra
- Üç ay sonra ve

- Altı ay sonra gözden geçirmelisiniz.

Böylece zihin haritanız, gelişmekte olan uzun süreli belleğinizin bir parçası olacaktır.

2.7. Zihin Haritasını Nerelerde Kullanabilirsiniz?

Zihin haritaları hayatın her alanında ve her amaç için kullanılabilir. Buzan'a (2009) göre; bunlardan bazıları şunlardır:

- Okulda: Okuma, gözden geçirme, not alma, yaratıcı fikirler geliştirme, proje yönetimi, ders anlatma.
- İşte: Beyin fırtınaları, zaman yönetimi, proje geliştirme, ekip kurma, sunumlar.
- Özel hayatta: Öncelikleri saptama, proje planlama, yaşam planlama, alışveriş, özel olaylar planlama, aile ilişkileri.
- Toplumsal yaşamda: Özel günleri takip etme, insanları ve mekanları hatırlama, tatilleri ve toplumsal olayları planlama, iletişim.

Zihin Haritaları konuşma hazırlama ve yapma, iletişim, öğretme ve yönetme amaçlarıyla da kullanılabilir. Öğrenciler, konularını öğrenmek ya da sınavlara hazırlanmak için zihin haritalarından yararlanabilirler (Buzan ve Keene, 1996:46).

2.8. Zihin Haritasının Değerlendirilmesi

Şeyihoğlu, Akbaş ve Kartal'a (2012) göre; zihin haritası bilginin zihinde nasıl ve ne ölçüde anlamlandırıldığını görmek açısından alternatif değerlendirme sürecinde yer alabilir. Bu nedenle URL 9'dan uyarlanarak oluşturulmuş Tablo-1'de gösterilen rubriğin zihin haritasını değerlendirmek için kullanılabileceğini belirtmişlerdir.

Tablo-1. Zihin Haritası Değerlendirme Rubriği

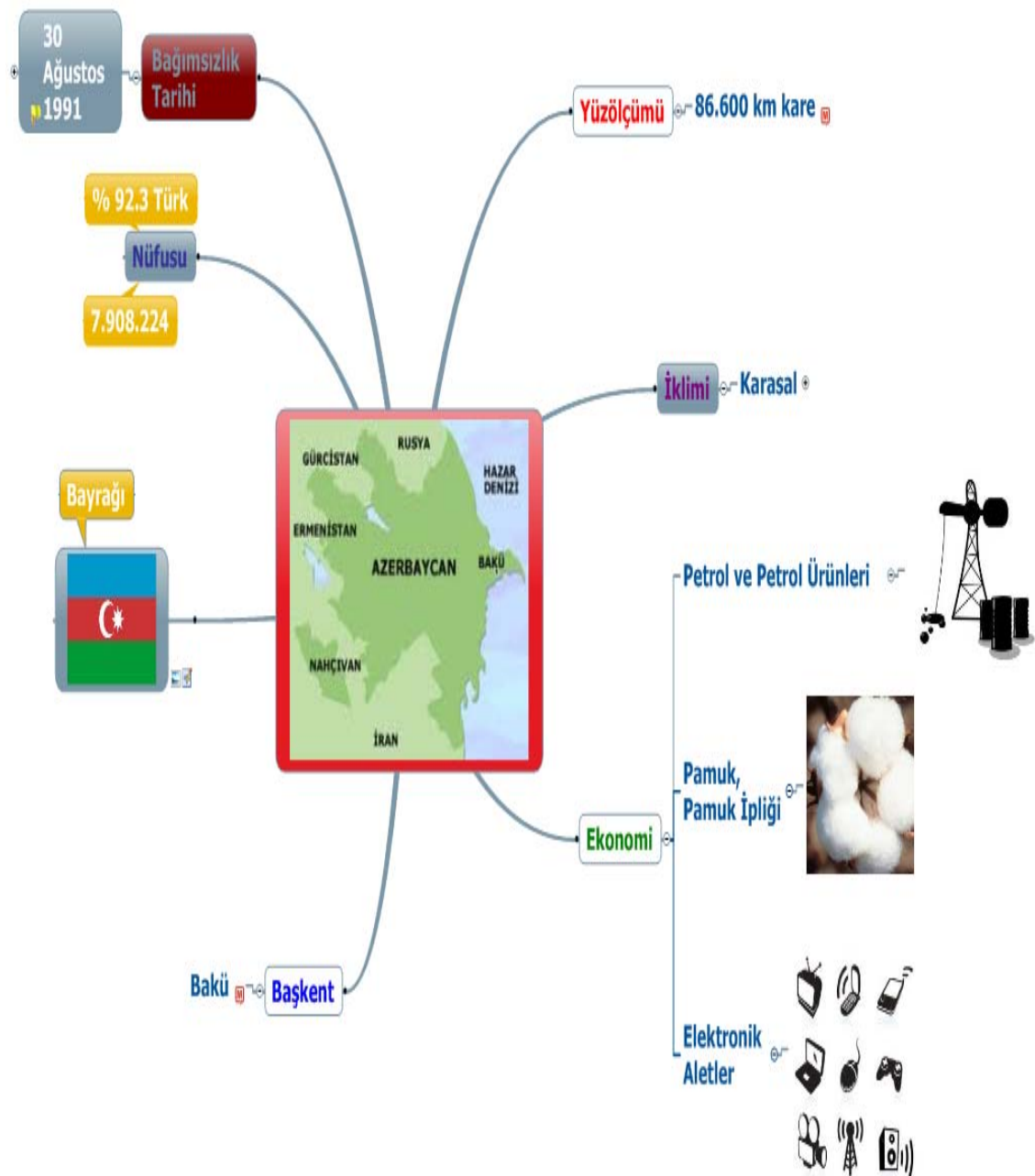
Kategoriler	4 puan	3 puan	2 puan	1 puan
Format	Kollara ayrılmış.	Kısmen kollara ayrılmış.	Kollardan farklı formatta (baloncuk, daire, kutu veya çizgi).	Anlaşılr değil, karmaşık.
Renk	Her dalı ayrı renkte ve canlı renkler.	Bazı dallar aynı renkte ve renler sıradan.	Tamamıyla renklendirilmemiş.	Renksiz.
İçerik	Bütün ana konular işlenmiş.	Bazı ana konular işlenmiş.	Çoğu ana konular işlenmemiş.	Ana konular işlenmemiş.
Kavram bağlantıları	Her dal tek kelimeyle ifade edilmiş.	Çoğu dallar tek kelimeyle ifade edilmiş.	Çok az dal tek kelimeyle ifade edilmiş.	Hiçbir dal tek kelimeyle ifade edilmemiş.
Dağılım	Bilgiler mantıklı ve organize şekilde yayılıyor.	Bazı bilgiler mantıklı ve organize şekilde yayılıyor.	Çok az bilgi mantıklı ve organize şekilde yayılıyor.	Hiçbir bilgi mantıklı ve organize şekilde yayılmıyor.
Çizim	Kalıcılığı sağlamak için en az 6 çizim içeriyor.	Kalıcılığı sağlamak için en az 4 çizim içeriyor.	Kalıcılığı sağlamak için en az 2 çizim içeriyor.	Çizim içermiyor.
Sadelik	Oldukça sade, düzenli ve okunaklı.	Çoğu sade, düzenli ve okunaklı.	Çok az kısmı sade, düzenli ve okunaklı.	Sade, düzenli ve okunaklı değil.

Not: Rubriğin puanlanması. Maksimum $4 \times 7 = 28$ puan alınabilir. Öğrenci puanı $\times 100 / 28 =$ başarı puanı şeklinde değerlendirilebilir (Şeyihoğlu, Akbaş ve Kartal: 2012: 75).

2.9. Zihin Haritası İçin Bir Örnek

Araştırmacılar, beynin tam kapasite ile kullanımını destekleyecek, öğrenmenin daha anlamlı kılınmasını sağlayacak yöntem ve tekniklerin, çağımızın donanımlı insan modelini yetiştirmede önemli pay sahibi olacağı görüşündedir. Özellikle beyni temel alan yöntem ve tekniklerin sosyal bilgiler, tarih, coğrafya gibi ezbere dayalı olarak görülen derslerde uygulanmasının öğrenme isteğini arttıracak gibi, öğrencinin konu ve kavramların öğreniminde eski ve yeni bilgiler arasında bağ kurarak, bilgiyi ezberden ziyade inşa ederek öğrenmesini daha kolay hale getireceği ifade edilmektedir (Şeyihoğlu, Akbaş, Kartal, 2012: 66).

Sosyal Bilgiler dersinde 6. Sınıf öğrencileri Türk Dünyası isimli bir konu görmektedir. Bu konunun öğretimi ve öğretimin pekiştirilmesi için kitaptaki bilgiler referans alınarak Mind Manager isimli zihin haritası oluşturma programından yararlanılarak bağımsız Türk Cumhuriyetleri'nden Azerbaycan için Şekil-2'deki gibi bir zihin haritası oluşturulmuştur.

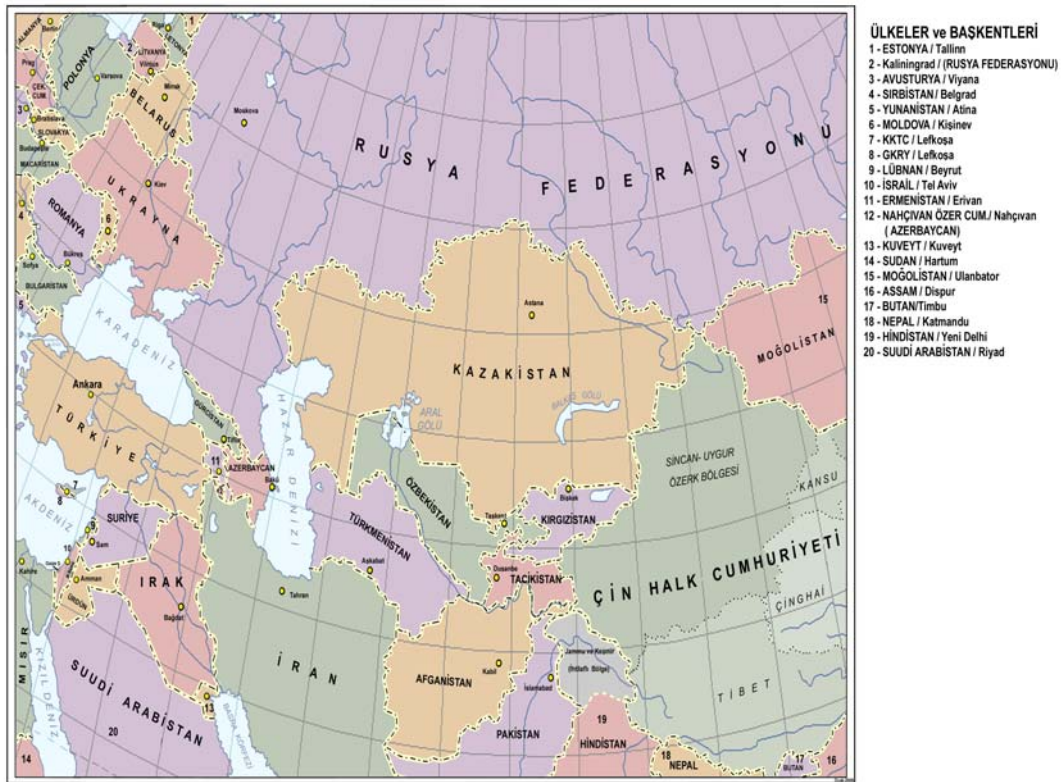

Şekil-2. Mind Manager Programı İle Hazırlanmış Zihin Haritası

2.2. Bağımsız Türk Devletleri

Sosyal Bilgiler dersinin 6. Sınıf konularından olan Türk Dünyası ünitesinde geçen 7 bağımsız Türk Cumhuriyeti hakkında genel bilgiler verilecektir. Bunlar; Azerbaycan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türkiye, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan'dır.

AVRASYA SİYASİ HARİTASI

Şekil-3. Avrasya Siyasi Haritası

2.2.1. Azerbaycan

Kafkasya'nın güneyinde bulunan bu genç Türk Cumhuriyeti Türkiye ve Orta Asya Cumhuriyetleri arasında önemli bir stratejik öneme sahiptir (Karaaslan, 2006: 132). Azerbaycan, 86.600 km karelik yüz ölçümü ile Kafkasya'nın en büyük ülkesidir (Şahin, 2001: 166). Doğusunda Hazar Denizi, kuzeyinde Rusya Federasyonu, kuzeybatısında Gürcistan, batısında Ermenistan, güneyinde İran bulunur (Karaaslan, 2006: 132). Ülkede iki özerk (muhtar) bölge vardır: Dağlık (Yukarı) Karabağ Muhtar Vilayeti: 4.000 km kare, 164.000 nüfus, başkent Stepanakert. Nahcivan Özerk Cumhuriyeti: 5.500 km kare, 252.000 nüfus, başkent Nahcivan (Güney, 2004: 171).

Şekil-4. Azerbaycan Türk Cumhuriyeti

Azerbaycan'ın kuzey kesiminde karasal iklim etkilidir. Doğuda Hazar Gölü kıyı kesiminde ise Akdeniz iklimi benzeri iklim koşulları vardır. Başkent Bakü'nün de bulunduğu bu kesim ülkenin en yağışlı yeridir (Şahin, 2001: 166).

2004 sayımlarında 8.266.000 kişi olan Azerbaycan nüfusu etnik çeşitlilik gösterirse de Azeri nüfusu, ülkede ezici bir çoğunluğa sahiptir. Azerbaycan Devlet İstatistik Komitesi (ADİK) 1999 sayımlarına göre nüfusun % 90.6'sını Azeriler, %

2.2'sini Lezgiler, % 1.8'ini Ruslar, % 1.5'ini Ermeniler, % 1'ini Talışlar, kalanını ise diğer gruplar (Ahiska, Tatar, Gürcü, Ukraynalı vb.) oluşturur (Karaaslan, 2006: 134).

Ülke nüfusu daha çok Kura Nehri çevresinde ve doğudaki başkent çevresinde yoğunlaşmıştır. Kuzeydeki dağlık alanlar daha seyrek nüfusludur. Ülkede km kareye ortalama 95 kişi düşmektedir. Azerbaycan eğitim seviyesi ortalaması çevre ülkelere göre yüksek bir ülkedir. Halkın büyük bir çoğunluğu (% 90) Müslüman olup bunların dışında kalanlar Hristiyandır (Karaaslan, 2006: 135).

Ülkenin % 40'ı ovalıktır (Memiş, Köstüklü, 2002: 85). Dağlık ve ovalık bir arazi üzerine kurulu bulunan Azerbaycan Kura ve Aras nehirleri sayesinde son derece verimli bir tarım ülkesidir (Çeçen, 2007: 417). Önemli ürünleri tahıllar, pirinç, pamuk, tütün, çay, turunçgiller, her çeşit sebze ve meyvedir. Dağlık bölgelerde hayvancılık geçimin temelini oluşturur. Hazar Denizi'ndeki balıkçılık ve özellikle burada üretilen 'Havyar' ülke ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır (Karaaslan, 2006: 135-136).

Ekonominde sanayinin payı % 25 civarındadır (Karaaslan, 2006: 136). Petrol nedeniyle petro-kimya endüstrisinde ve ülkede yetiştirilmekte olan kaliteli pamuğa dayalı bir tekstil endüstrisi gelişmiştir (Çeçen, 2007: 418). Yer altı kaynakları bakımından zengin olan ülkede şüphesiz en önemli kaynak petrol ve doğalgazdır. Azerbaycan'ın diğer madenleri arasında kurşun, çinko, demir, bakır, alüminyum, kobalt kömür, kaya tuzu ve mermer sayılabilir (Karaaslan, 2006: 136). Günümüzde petrolün yüzde % 40'ı Hazar Denizi'nden çıkarılmaktadır (Güney, 2004: 182).

Azerbaycan daha çok doğal gaz ve petrol, petrol ürünleri, bazı madenler, tarım ürünleri ve havyar satar. Türkiye Azerbaycan'a tahıl ürünleri, ilaç, deterjan, otomobil, inşaat malzemeleri, makine, tekstil, beyaz eşya, elektrikli aletler ve şeker satar. Pek çok Türk şirketi Azerbaycan'da faaliyet yapmakta olup ayrıca öğrenci değişimi söz konusudur (Karaaslan, 2006: 137). Türkiye Cumhuriyeti'ni kendisine örnek alan

Azerbaycan Cumhuriyeti özgür bir devlet olarak Türkiye ile yakınlaşan özgür bir gelişme yoluna girmiştir (Çeçen, 2007: 419).

2.2.1.1. Nahcivan Özerk Cumhuriyeti: Doğu sınırımızda bulunan ve Azerbaycan'a bağlı bir özerk cumhuriyet olan Nahcivan, 5.500 km karelik yüz ölçümüne sahiptir. Bu küçük cumhuriyetin başkenti Nahcivan'dır. Nüfusu 306.000 olan Nahcivan Cumhuriyeti'nde, nüfusun % 95'i Azeri Türkü, geri kalanı ise Rus ve Ermeni'dir. Bu ülke ile Türkiye arasında canlı bir sınır ticareti mevcuttur. Yapılan anlaşmalarda Türkiye ile Nahcivan arasındaki kültürel ilişkiler iyice canlanmıştır. Giderek artan bir sınır ticareti mevcuttur (Şahin, 2001:167).

Nahcivan'ın ekonomisi ziraate dayalıdır. Tahıl, tütün ziraatı yapılır. Bağcılık ve meyvecilik gelişmiştir. Son yıllarda Türkiye'nin teşviki ile şeker pancarı yetiştirilmeye başlanmıştır. Sanayi pek gelişmemiştir. Elektronik, şişe-cam, alüminyum, ipekli dokuma, pamuk ve gıda işleme tesisleri bulunmaktadır. Şifalı sular özellikle maden suyu bakımından zengindir (Güngördü, 2006: 54).

2.2.1.2. Dağlık Karabağ Vilayeti: Kafkas dağlarının güneydoğusunda yer alan 4392 km karelik dağlık Karabağ; Azerbaycan sınırları içerisinde Kura ve Aras nehirleriyle Gökçe gölü arasında kuzeyden güneye 120 km, doğu-batı yönünde 35-60 km genişlikte bir bölgedir (Güngördü, 2006: 50).

Karabağ, Azerbaycan toprakları içinde ve ona bağlı özerk bir bölgedir. Ancak Ermenistan, burada yaşayan az sayıdaki Ermeni nüfusu bahane ederek bölgeyi kendisine bağlamak istemektedir. Bunun için zaman zaman Azerbaycan'a saldırarak savaş çıkarmaktadır. Rusya'nın desteğini de alan Ermenistan, 1994'de Azerbaycan'a saldırarak bu ülke topraklarının % 25'ini işgal etmiştir. Savaşta binlerce insan ölmüş, 1.5 milyon Azeri Türkü ev ve toprağını terk etmek zorunda kalmıştır (Şahin, 2001:169).

Bölgenin nüfusu; % 2.2'si Türk, % 77'si Ermeni, % 1 diğer olmak üzere 190.000 civarındadır. Karabağ; maden yatakları, mineral suları, orman ürünleri ve tatlı su balıkçılığı ile ekonomik yönden önemli bir merkezdir. Dağlık Karabağ'ın tüm Azerbaycan içerisindeki payı % 5 kadardır. Karabağ, Kafkasya Bölgesi'nin hakim bir bölgesinde Azerbaycan, İran ve Ermenistan'ı kontrol edecek bir konumdadır. Bu nedenle Karabağ'ın jeopolitik ve jeostratejik önemi büyüktür (Güngördü, 2006: 50).

Dağlık Karabağ sorununun çözümü, toprak takası yoluyla aynı ülkenin iki ayrı toprak parçası olan Nahcivan ve Azerbaycan'ın birbirine bağlanmasıdır. Böylece yapay olarak ayrılmış bulunan ülke toprakları birbirine bağlanmış olacaktır. Bu durum aynı zamanda bilinçli bir şekilde parçalanmış olan Türk dünyası topraklarını da birleştirmiş olacaktır (Şahin, 2001:169).

2.2.2. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Doğu Akdeniz'de yer alan Kıbrıs, Türkiye kıyılarından 40 mil yaklaşık 65 km uzakta olup hava şartları elverişli olduğu zaman, kuzey kıyıları Akdeniz kıyılarımızdan çıplak gözle görülebilen Akdeniz'in büyük adalarından birisidir (Karaaslan, 2006: 114). Kıbrıs'ın yüz ölçümü 9.282 km kare'dir. Akdeniz'deki Sicilya ve Sardunya'dan sonra üçüncü büyük adadır (Güney, 2004: 11).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti adanın kuzeyinde 3.355 km karelik yüz ölçümüne sahiptir (Memiş, Köstüklü, 2002: 76). Gerek yüzölçümü gerek nüfus olarak bağımsız Türk devletlerinin en küçüğüdür (Şahin, 2001: 170). Lefkoşa, Magosa, Girne ve Güzelyurt başlıca kentleridir (Çeçen, 2007: 486).

Şekil-5. Kıbrıs

Ada da genellikle Akdeniz iklimi ve zengin bir Akdeniz florası hakimdir (Karaaslan, 2006: 116-117). Doğuda Gazi Magosa körfezinden batıda Güzelyurt körfezine kadar uzanan ve Beşparmak dağlarının güneyinde kalan toprakları oldukça verimlidir (Memiş, Köstüklü, 2002: 76). Kıbrıs tarım ülkesi olmakla beraber hem hayvancılık hem de madencilik gelişmiştir. Kıbrıs'ın başlıca zenginlikleri krom, bakır, demir, üzüm, şarap, zeytin ve turuncgillerdir. Dışarıya genellikle maden, çeşitli içkiler, turuncgiller, kuru meyve, patates ve meyve suları satar (Çeçen, 2007: 465). Turuncgiller ülke ihracatının $\frac{3}{4}$ 'ünü oluşturur (Şahin, 2001: 172). Turizm çok gelişmiştir. Bunların karşılığında elde ettiği döviz ile diğer gereksinimlerini karşılar. Ticareti daha çok Avrupa ülkeleri ile gelişmiştir (Çeçen, 2007: 465).

Kıbrıs'ta ilk nüfus sayımı 1572'de Osmanlılar tarafından yapılmıştır. O zaman 150 bin yerli, 30 bin Türk olarak 180 bin kişi tespit edilmiştir. Son tespitlere göre (1985) adada 150.000 civarında Türk nüfusu bulunmaktadır. Rumlar ise 450.000 kişi kadardır. Bunların dışında az miktarda diğer azınlıklar görülebilir (Karaaslan, 2006:

118). Nüfusu 1990 yılı itibari ile 171.000 kişiye ulaşmıştır (Memiş, Köstüklü, 2002: 76). Halkın okuma yazma oranı yüksek olduğundan gazete, dergi ve kitap okuma yüzdesi yüksektir. Kuzey Kıbrıs'ta açılmış olan beş üniversite bu küçük devletin gelişmesine önemli katkılar sağlamaktadır (Çeçen, 2007: 486-487).

Bu ada Türkiye'nin geleceği açısından çok önemlidir. Çünkü 12 adayı ve diğer Ege adalarını kaybeden Türkiye, Kıbrıs'ı da Yunanistan'a kaptırırsa Ege ve Akdeniz'de nefes alıp dolaşacak yer bulamayacak adeta Anadolu'ya kapanıp kalabilecektir. Böyle bir durum sadece kara suları sınırlarımızı değil, şelf sahamızı, hava ulaşım sistemimizi, milli güvenliğimizi ve ticaretimizi de çok olumsuz yönde etkileyecektir. Bütün bunlardan daha önemlisi adada Türk varlığı tarihe karışabilecektir (Karaaslan, 2006: 119).

2.2.3. Türkiye

Asya-Avrupa arasında önemli bir coğrafi konuma sahip olan Türkiye 36-42 derece kuzey paralelleri ile 26-45 derece doğu meridyenleri arasında ılıman, orta kuşakta yer alır ve yüz ölçümü 814.570 km karedir. Kuzeyi Karadeniz, güneyi Akdeniz, batısı Ege Denizi ile çevrilmiş olup kuzeybatıda Yunanistan ve Bulgaristan, doğuda Gürcistan, Ermenistan, Nahcivan Özerk Cumhuriyeti ve İran'la komşudur. Güneydoğuda ise Irak ve Suriye devletlerine sınırı vardır. Ortadoğu, Balkan yarımadası ve Kafkas ülkeleri arasında bulunması kendisine birçok stratejik avantajlar sağlamaktadır (Karaaslan, 2006: 149-150).

Şekil-6. Türkiye

TÜİK (2011) verilerine göre Türkiye nüfusu 74.724.269 kişidir. Bunların 37.532.954 kişisi erkek olup 37.191.315 kişisi kadındır. Cinsiyet dağılımının neredeyse % 50 olduğunu söyleyebiliriz. 1935'te 6 yaş üzeri erkek nüfusun % 29'u, kadın nüfusun % 10'u okuma yazma bilmekteydi. TÜİK (2008) verilerine göre ise 6 yaş üzeri kadın nüfusun % 87'si, erkek nüfusun % 97'si okur yazar durumundadır. 1975'te erkeklerin % 5'i yükseköğretim mezunu iken 2008'de bu oran % 14'ü bulmuştur. Kadınlarda ise bu durum 1975'te % 2 iken 2008'de % 10 seviyesine ulaşmıştır. Bu geçen zaman içinde eğitime önem verildiğinin ve bu konuda bir gelişme kaydedildiğinin bir göstergesidir. Fakat bu konuda çalışmalara devam edilip bu oranların daha da artırılmasına özen gösterilmelidir.

Türkiye'nin kuzeyinde her mevsim yağışlı ılıman Karadeniz iklimi; Ege, Güney Marmara ve Akdeniz kıyılarında yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağmurlu Akdeniz iklimi; İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da step; Doğu Anadolu'da ise karasal iklim görülür. Trakya'nın iç kısımları İç Anadolu'dakini andıran bir step iklimi etkisindedir. Trakya'nın kuzeyi Karadeniz, güneyi Akdeniz iklimi tesiri altındadır. Genellikle Marmara Bölgesi Akdeniz ve Karadeniz iklimleri arasında bir geçiş tipi iklime sahiptir denilebilir (Karaaslan, 2006: 153-154).

Türkiye ekonomisi tarım hayvancılık temeline dayanır. Tarım ürünleri arasında tahıllar ilk sırayı alır. Buğday, arpa, mısır, çavdar önemlidir. Pamuk, tütün, zeytin, çay, fındık en çok sattığı ürünlerdir. Türkiye yer altı kaynakları özellikle madenler açısından şanslı bir ülkedir. Bor, krom, taş kömürü, linyit kömürü yatakları bulunur. Demir-çelik sanayi, şeker, çimento, tekstil, gıda, petro-kimya, ilaç, gübre sanayisi gelişmiştir (Karaaslan, 2006: 156-157). Türkiye milli gelirinin % 25'i sanayi sektörüne aittir (Şahin, Doğanay, 2000: 303).

Türkiye ticari ilişkilerini Avrupa (Almanya, Fransa, İngiltere, Hollanda, Belçika, Danimarka vb.), ABD, Rusya Federasyonu, Ortadoğu ve Türk Cumhuriyetleri ile ağırlıklı olarak yapar. Son yıllarda Afrika ve Uzak Doğu (Çin, Japonya, Kore vb.) ilişkileri de hızla gelişmektedir. Türkiye tarım ürünleri (fındık, sebze ve meyveler, incir, tütün, pamuk), madenler (krom, bor, perlit, mermer vb.), sanayi ürünleri (otomobil, tekstil ürünleri, ilaç, ziraat aletleri, kimyasal maddeler, çimento, şeker, unlu mamuller, gıdalar) satar. Buna karşılık ileri teknoloji ürünleri, uçaklar, tıp aletleri, savaş araçları ve özellikle de petrol ve doğalgaz satın alır (Karaaslan, 2006: 157).

2.2.4. Kazakistan

Kapladığı alan (2.717.300 km kare) yönünden dünyanın 9. büyük ülkesi olan Kazakistan, SSCB'yi oluşturan 15 cumhuriyetten biri iken Sovyetler Birliği'nin 1991'de dağılması ile bağımsızlığını kazanmıştır (Gümüş, 2006: 127). Kuzey ve batısında Rusya Federasyonu, doğusunda Doğu Türkistan, güneyinde Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan Cumhuriyetleri bulunmaktadır (Memiş, Köstüklü, 2002: 88). Kazakistan'ın başkenti Astana'dır (eski adı Celinograd). Diğer önemli şehirleri ise Karaganda, Çimkent, Semipalatinsk, Pavlador ve Cambul'dur (Gümüş, 2006: 129).

Şekil-7. Kazakistan

Kazakistan'ın nüfusu 15.2 milyonu geçmiştir. Fakat nüfusun en belirgin özelliği farklı etnik yapısıdır. Nitekim Kazaklar bugünkü nüfusun ancak % 42'sini oluşturur. Kazakları % 38 ile Ruslar, % 5 ile Ukraynalılar ve Alman, Tatar gibi diğer etnik gruplar takip eder (Gümüş, 2006: 129). Kazaklar bu kadar büyük bir ülkeye sahip olmalarına rağmen kendi öz vatanlarında azınlıkta yaşamaktadırlar (Çeçen, 2007: 516). Bunun nedeni daha önceleri % 60 olan Kazakların oranının SSCB'nin uzun yıllar uyguladığı göç ve nüfus değiştirme politikası sonucu % 50'nin altına düşmesidir (Şahin, 2001: 151).

Topraklarının % 82'si otlak olarak kullanılmakta, az bir kısmı ekilip dikilmektedir. En önemli tarım ürünleri orta ve kuzey kesimlerde buğday, arpa, darı, pamuk ve patatestir. Güneyde ise pirinç, tütün ve üzüm üretimi ağırlıktadır. Kazakistan steplerinde başta küçükbaş hayvan olmak üzere at ve deve yetiştiriciliği yaygındır (Gümüş, 2006: 129). Kazakistan'da halkın bir bölümü göçebe olarak yaşar. Bu insanlar için en değerli varlık attır. Onun için at ve at sütünden yapılan içecek (kımız) Kazak kültüründe önemli bir yere sahiptir (Şahin, 2001: 152). Ayrıca Hazar denizi kıyılarında

yapılan balıkçılık ve avlanan mersin balıklarından elde edilen havyar ülke ekonomisine önemli katkı sağlar (Gümüş, 2006: 129).

Kazakistan'da 1225 çeşit mineral ihtiva eden 493 yatak bulunmaktadır. Uranyum, krom, kurşun ve çinko yataklarının zenginliği itibariyle dünya ikincisi, mangan itibariyle dünya üçüncüsü, bakır itibariyle de beşincisidir. Kömür, demir ve altın rezervleri itibariyle Kazakistan dünya sıralamasında ilk on ülke arasında, doğalgaz, petrol ve alüminyum rezervleri itibariyle de sırası ile ilk on iki, ilk on üç ve ilk on yedi ülke arasında yer almaktadır (Bayramoğlu, 2007: 71). Ülke gelişmiş bir maden sanayinin yanı sıra dokuma, petro-kimya ve ayakkabı sanayi kolları ileri düzeydedir. Ülke dış ticaretinin büyük bir bölümünü BDT ülkeleri ile yapar. Ancak yakın yıllarda ABD, İngiltere ve Türkiye ile de ticari ilişkiler kurulmaktadır (Gümüş, 2006: 129). Türkiye ile Kazakistan arasındaki ilişkiler 1990 yılından sonra hızla gelişmektedir. Kazakistan Türkiye'den makineler, otomobil, yağ ve konfeksiyon ürünleri alır, petrol ve demir satar (Şahin, 2001: 153).

Dünyanın ikinci büyük uzay istasyonu Kazakistan'ın Baykonur kentindedir. Dünya uzay tarihinde uzaya gönderilen ilk insanlı uydu (Yuri Gagarin-1961) bu istasyondan yollanmıştır. Günümüzde Kazakistan topraklarında bulunmasına rağmen bu uzay istasyonunun kontrolü ve kullanımı tamamen Rusya Federasyonu'na aittir (Şahin, 2001: 153).

Kazakistan devleti resmen ilan ettiği yeni ulusal ülküsü ile yirmi birinci yüzyılın dünyasında yoluna devam edeceğini bütün dünyaya açıklamış ve böylece diğer Türk devletleri için örnek bir tutumu gerçekleştirmiştir (Çeçen, 2007: 521). Kazakların milli kültüre ilgiler günden güne artmakta, milli şair ve yazarlar belli yıl dönümlerde anılmakta ve onlar için eserler, heykeller dikilmektedir. Mesela Sır-Derya'da Dede Korkut için anıt dikilmiş, Farabi'nin 1100. Yılı kutlanmıştır (Memiş, Köstüklü, 2002: 89-90).

2.2.5. Türkmenistan

Başkenti Aşkabat olan Türkmenistan, batıda Hazar Denizi'nden doğuda Amuderya vadisine kadar 488.100 km karelik bir alana sahiptir (Memiş, Köstüklü, 2002: 94). Kuzeyinde Kazakistan, kuzeydoğusunda Özbekistan, güneyinde Afganistan, güneybatısında İran ve batısında Hazar Denizi ile çevrilidir (Göngördü, 2006: 237). Önemli şehirleriyse Merv, Taşovuz ve Çarçou'dur. Türkmenistan topraklarının büyük bir kısmı (% 90) çöllerden ve bozkırlardan oluşur. En büyük çölü dünyaca bilinen Karakum Çölü'dür (Şahin, 2001: 154).

Şekil-8. Türkmenistan

Ülkede genellikle karasal iklim etkilidir. Çöller yağışın en az olduğu yerlerdir. Türkmenistan'ın nüfusu yaklaşık 4 milyon dolayındadır. Bunun $\frac{3}{4}$ 'ünü Türkmenler

oluşturur. Geri kalanlar ise; Ruslar, Ukraynalılar ve Ermenilerden oluşur (Şahin, 2001: 154-155).

Türkmenistan'ın esas ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanır (Memiş, Köstüklü, 2002: 95). Türkmenistan'ın tarım arazisi azdır. Çünkü Karakum Çölü çok büyük alan (ülke yüzölçümü % 70'i) kaplamaktadır. Ancak yapımı tamamlanan Karakum kanalı ile sulanabilir araziler çoğalmakta ve ülkenin tarımsal üretimi giderek artmaktadır (Şahin, 2001: 155-156). Tarımda pamuk üretimi ilk sırada yer alır. Bunun yanında kavun, karpuz ve üzümüyle de ünlüdür. Az da olsa tahıl türü ürünler yetişmektedir (Memiş, Köstüklü, 2002: 95). Ülkenin kırsal kesiminde insanların temel geçim kaynağı hayvancılıktır. Daha çok büyükbaş hayvan beslenir. Ayrıca koyun yetiştiriciliği de yaygındır. Karakul koyunlarının derisinden çok değerli astragan kürk yapılır (Şahin, 2001: 156).

Türkmenistan, çok zengin yer altı kaynaklarına sahiptir. Petrol, doğalgaz, kömür ve alüminyum en çok üretilen madenlerdir. Ülkede sanayi yeteri kadar gelişmemiştir. Tekstil ve petro-kimya tesisleri sanayi kuruluşlarının başlıcalarıdır (Şahin, 2001: 156). Tekstil ve diğer petrol, doğalgaz gibi sanayi kollarında genellikle Rus ve Ukraynalılar çalışmaktadır. Türkmenler daha ziyade tarım ve hayvancılık sektörüne hakimdir (Memiş, Köstüklü, 2002: 95).

İhraç ettiği başlıca malları; petrol, doğalgaz, halı, astragan kürktür. Aldığı mallar arasında ise makine, ulaşım araçları, gıda maddeleri ile demir-çelik başta gelir. Ticaretinin önemli bir kısmını Rusya Federasyonu ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile yapar. Türkiye ile Türkmenistan arasındaki ticari ilişkiler hızla gelişmektedir. Türkiye'ye ham deri ve pamuk satan ülke, Türkiye'den tekstil ürünleriyle tarımsal ürünler satın almaktadır (Şahin, 2001: 157). Türkmenistan'ın muhafazakar yapısı çağdaş dünyaya açılması ile beraber hızlı bir değişim sürecine girmiştir (Çeçen, 2007: 537).

2.2.6. Özbekistan

Kuzey ve batıda Kazakistan, doğuda Kırgızistan ve Tacikistan, güneyde Afganistan, güneybatıda Türkmenistan ile çevrili olan Özbekistan 447.001 km kare yüzölçümüne sahiptir (Güngördü, 2006: 225). Başkenti Taşkent olan ülkenin diğer önemli şehirleri; Semerkant, Buhara ve Andican'dır. 22 milyon nüfusuyla Orta Asya Türk Cumhuriyetleri arasında en kalabalık, bütün Türk ülkeleri arasında ise Türkiye'den sonra ikinci büyük nüfusa sahiptir (Şahin, 2001: 158).

Şekil-9. Özbekistan

Özbekistan coğrafyası Türkçe'nin doğduğu ve geliştiği merkezi bir alan olduğu için yüzyıllarca Orta Asya'da Türk kültürünün gelişmesine öncülük etmiştir. Türkiye'nin yarısı kadar bir alana yayılmıştır (Çeçen, 2007: 526).

Özbekistan'ın 1989 sayımına göre nüfusu 19.808.077 idi. Bugün bu nüfusun 22 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bu nüfusun % 72'sine yakını Özbek Türkleri oluşturur (Memiş, Köstüklü, 2002: 91). % 10 kadar olan Rus nüfustan başka ülkede Tatarlar, Kazaklar ve diğer Türk grupları yaşamaktadır. Özbekistan dışında diğer Türk devletlerinde ve Rusya Federasyonu'nun çeşitli yerlerinde de çok sayıda Özbek Türkü vardır. Bu sayı yaklaşık 25-30 milyon olarak belirtilmektedir. Afganistan'da da 5 milyondan fazla Özbek nüfus yaşamaktadır (Şahin, 2001: 161).

Özbekistan ekonomisinin temeli tarım ve hayvancılıktır. Fergana, Zerefşan, Taşkent ve Turan ovaları ülkenin başlıca tarım alanlarıdır. Sulama kanallarının yapımıyla Kızılkum Çölü'nün büyük bir kısmı sulanarak tarım alanına dönüştürülmüştür. Ülke milli gelirinin % 75'i tarım ve hayvancılıktan sağlanır. Tarım alanlarının önemli bir kısmında pamuk ekimi yapılır. Özbekistan dünyanın sayılı pamuk üreticilerindendir. Üretilen pamuğun çoğu ihraç edilir. Pamuktan sonra en fazla pirinç üretilir (Şahin, 2001: 161). Bugün dünyanın hiçbir yerinde yetişmeyen pamuk cinsleri Türkistan'da yetiştirilmektedir. Oradan getirilen renkli pamuk tohumları Çukurova'da ekilmiş ancak Türkistan coğrafyasındaki renk ve kaliteyi vermemiştir (Memiş, Köstüklü, 2002: 92).

Özbekistan'da küçükbaş hayvanlar arasında derisinden astragan kürk yapılan Karakul koyunlarının özel bir yeri ve önemi vardır. Ayrıca sığır besiciliği de nüfusun geçiminde önemli yere sahiptir. İpek böceği yetiştiriciliği ve ipek üretimi bakımından Orta Asya ve Rusya Federasyonu için Özbekistan'ın önemi büyüktür (Şahin, 2001: 161).

Özbekistan'da zengin yer altı kaynakları vardır. Petrol, doğalgaz, kömür, altın, çinko, kurşun, uranyum gibi değerli madenlerin zengin yatakları vardır (Şahin, 2001: 161). Pamuk üreticiliği nedeniyle Özbekistan'ın tekstil ve yan sanayisi gelişmiştir. Halı dokumacılığı, bakırcılık, maden işletmeciliği gibi alanlarda Özbekistan önemli gelişmeler göstermektedir (Çeçen, 2007: 527).

Okuma yazma oranı nerdeyse % 100'dür. Ülkede on yıllık ortaöğretim mecburidir. Okumaya, kitaba ilgi oldukça fazladır. Çok sayıda dergi ve gazete yayınlanmaktadır. 7.8000 civarında kütüphane vardır (Memiş, Köstüklü, 2002: 92).

Ülke ihracatının önemli kısmını pamuk oluşturur. Ham deri ve tekstil ürünleri de önemli ihraç malları arasında bulunur. İthal edilen mallar arasında ise gıda ürünleriyle çeşitli makineler ve otomobiller yer alır. Özbekistan ile Türkiye arasındaki ilişkiler 1990 yılından sonra önemli gelişmeler göstermiştir. İki ülke arasında ekonomik, ticari ve siyasi işbirliği anlaşmaları imzalanmıştır. Ancak bu ülke ile Türkiye arasındaki ilişkiler diğer Orta Asya Türk Cumhuriyetleri kadar gelişmemekte, ilişkilerde zaman zaman kopukluklar yaşanmaktadır (Şahin, 2001: 162).

2.2.7. Kırgızistan

Kuzeyde Kazakistan, güneydoğuda Çin Halk Cumhuriyeti, güneyde Tacikistan ve batıda Özbekistan ile sınırı bulunan Kırgızistan 199.999 km karelik yüzölçümüne sahiptir (Güngördü, 2006: 233). Ülkenin $\frac{3}{4}$ 'ü dağlıktır (Memiş, Köstüklü, 2002: 97). Bunun nedeni Alp-Himalaya kıvrım sistemine dahil yüksek sıradağların fazla bulunuşudur. Bu dağların en önemlisi Tanrı dağlarıdır. Sıradağlar derin vadilerle parçalanmıştır. Fergana vadisi bunların en önemlisidir. Ülke nüfusunun % 40'ı bu vadiye yaşamaktadır. Bu vadi Özbekistan ve Türkmenistan topraklarına da yayılmış durumdadır (Şahin, 2001: 163). Issık Göl, dünyadaki ikinci en büyük krater gölüdür ve Kırgızistan içi büyük bir su rezervuarıdır (Memiş, Köstüklü, 2002: 97).

Şekil-10. Kırgızistan

Ülkede şiddetli karasal bir iklim etkilidir (Şahin, 2001: 163). 1990'daki nüfusu 4.400 civarında olan Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'tir (Memiş, Köstüklü, 2002: 97). Kırgızistan'ın nüfusu, diğer Orta Asya Türk Cumhuriyetleri gibi çeşitli etnik gruplardan oluşmaktadır. Bu gruplar içinde Kırgızların oranı 1926 sayımında % 67, Rusların oranı ise % 12 idi. Bu oranlar zamanla değişmiştir. Son sayım sonuçlarına göre Kırgızlar % 57, Ruslar ise % 19'dur. Geri kalan nüfusun yarısını Özbekler, diğer yarısını da çeşitli azınlıklar oluşturur (Şahin, 2001: 164).

Tarım ve hayvancılık halkın geçiminde önemli bir yer tutar. En önemli tarım bölgesi Fergana havzasıdır. Kırgızlar, çoğunlukla hayvancılık yaparlar ve en fazla koyun, at beslerler (Şahin, 2001: 164). Ülkenin dağlık oluşu tarıma pek imkan vermemektedir. Az da olsa buğday, pamuk, şeker pancarı ve mısır yetiştirilmektedir (Memiş, Köstüklü: 2002: 97).

Kırgızistan diğer Orta Asya Türk Cumhuriyetleri gibi zengin yer altı kaynaklarına sahiptir (Şahin, 2001: 164). Tanrı dağlarında önemli miktarda demir, kömür ve altın yatakları vardır (Memiş, Köstüklü, 2002: 98). En çok bulunan madenleri petrol, doğalgaz, kömür, çinko, cıva ve kalaydır. Ülkenin çok dağlık olması ulaşımı ve dolayısıyla sanayinin gelişmesini engellemiştir. Bu nedenle sanayi kuruluşları büyük

şehirlerde bulunur. Bunların çoğu da dokuma ve konserve fabrikalarıdır (Şahin, 2001: 164). Halıcılık ve ipekçilik halkın gelir kaynakları arasında yer almaktadır (Memiş, Köstüklü, 2002: 97).

Kırgızistan'da okur yazar oranı nerdeyse % 100'dür. Manas Destanı Kırgız edebiyatında önemli bir yer işgal eder. Kırgızlar dünyaca ünlü edebiyatçı Cengiz Aytmatov'u yetiştirmişlerdir. Ülkede 9 üniversite vardır (Memiş, Köstüklü, 2002: 98).

Kırgızistan'ın ticaret hacmi yeteri kadar gelişmemiştir. Ancak 1990'dan sonra hızlı bir gelişme içindedir. Ticaretini daha çok Rusya Federasyonu ve diğer Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile yapmaktadır. Başlıca ihraç malları pamuklu ve ipekli dokumalar, orman ürünleri ve hayvansal ürünlerdir. Satın aldığı mallar arasında da optik ve tıbbi cihazlar, otomobil, kimyasal ürünler, tekstil ürünleri ve gıda maddeleri başta gelir. Türkiye ile Kırgızistan'ın ilişkileri 1990 yılından sonra hızla gelişmektedir. Türkiye'ye pamuk ve ham deri satan ülke, Türkiye'den ilaç, zeytinyağı ve konfeksiyon ürünleri almaktadır (Şahin, 2001: 165).

2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ülkemizde zihin haritası ile ilgili çalışmalar oldukça az bulunmaktadır. Zihin haritalarının Sosyal Bilgiler dersinin herhangi bir ünitesinde kullanılması ile ilgili çalışmalar ise yok denecek kadar azdır. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısını ölçmeye yönelik çalışma bulunmamaktadır.

Tunçel (2002) yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nde yayınlanan "Türk Öğrencilerin Zihin Haritalarında İslam Ülkeleri" isimli makale çalışması bulunmaktadır. Bu çalışmada öğrencilere taslak haritalar çizdirilerek İslam Ülkeleri ile ilgili algıları ölçülmeye çalışılmıştır. 1998-2000 yılları arasında Türkiye'deki pek çok coğrafya bölümünde, tesadüfi örnekleme ile seçilen 400 öğrenciye anketler düzenlenmiş

ve onlara birer kağıt dağıtılarak dünya haritası çizmeleri, bunun üzerinde de İslam ülkelerini göstermeleri istenmiştir. Sonuç olarak zihin haritalarının incelenmesi ile öğrencilerin bildikleri ülkeler üzerinde coğrafya eğitiminin büyük payı olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin büyük bir bölümü 20’den daha az ülke bilmiştir.

Yaşar (2006) yılında hazırladığı “Fen Eğitiminde Zihin Haritalama Tekniğiyle Not Tutmanın Kavram Öğrenmeye ve Başarıya Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde Fen Bilgisi dersinin belli konularında zihin haritası yöntemiyle not tutmanın başarıya ve kavram öğrenmeye etkisinin ne olduğu saptanmaya çalışılmıştır. Deney grubuna zihin haritalama tekniği ile not tutturulmuş, kontrol grubuna araştırmacı tarafından oluşturulan ders notları verilmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerine Bilimsel Başarı Testi, Açık Uçlu Sorular ve Tutum Ölçeği Son test olarak uygulanmıştır. Araştırma sonunda zihin haritalama tekniğini kullanan öğrencilerin derse karşı olumlu bir tutum geliştirdiği gözlenmiştir. Zihin haritalarının başarıya ve kavram öğrenmeye katkılarının kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Taş (2003) yılında Marmara Coğrafya Dergisi’nde yayınlanan “Zihinsel Haritalama ve Öğrencilerin Zihni Haritalarını Geliştirme Yolları” isimli makale çalışması bulunmaktadır. Bu çalışmada zihin haritalarının tanımı yapıp önemi üzerinde durulmuştur. Zihin haritalarının nasıl kazanıldığı ve kullanıldığı açıklanarak örnek ders aktiviteleri yazılı olarak verilmiştir.

Bütüner (2006) yılında hazırladığı “Açılar ve Üçgenler Konusunun İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerine Vee Diyagramları ve Zihin Haritaları Kullanılarak Öğretimi” isimli yüksek lisans tezinde ilköğretim yedinci sınıf matematik dersi kapsamındaki “Açılar ve Üçgenler” konusunun Vee diyagramları ve Zihin haritaları kullanılarak öğretiminin öğrenci başarısına etkisini araştırılmıştır. Çalışmada ön test son test kontrol gruplu desen uygulanmıştır. Çalışma 2005–2006 eğitim öğretim yılında kırk 7. sınıf öğrencisi arasından ön test ile belirlenen deney ve kontrol grupları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Deney grubunda Açılar ve Üçgenler konusu Vee diyagramları ve Zihin haritaları kullanılarak, kontrol grubunda ise aynı konu geleneksel yöntem ile işlenmiştir. Süreç sonunda deney grubu öğrencilerin Zihin haritalama ve V diyagramlama tekniklerine yönelik tutumları ve görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma sonucunda Zihin haritalama ve V diyagramlama tekniklerinin, geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Yavaş (2011) yılında hazırladığı “Ardıl Çeviri Eğitiminde Zihin Haritaları Oluşturma Yönteminin Etkililik Derecesi” isimli yüksek lisans tezinde ardıl çeviri eğitiminde zihin haritaları oluşturma yönteminin öğrencilerin ardıl çeviri başarımları üzerindeki etkisini araştırılmıştır. Araştırma 2008–2009 eğitim öğretim yılında 40 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Araştırmada deney grubu üzerinde ön test son test deseni kullanılmıştır. Zihin haritaları oluşturma yönteminin sözlü çeviri öğrencilerinin ardıl çeviride bellekte tutma ve geri çağırma başarımlarını geliştirme açısından etkili bir bellek destekleyici olabileceği sonucuna varılmıştır.

Aydın (2009) yılında hazırladığı “Zihin Haritalama Tekniğinin Dinleneni Anlamaya Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde Türkçe eğitimi bölümü öğrencilerinin dinledikleri metinleri anlama ve hatırlamaları üzerinde zihin haritalama not alma tekniği ile klasik not alma teknikleri arasındaki fark belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma Atatürk Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği bölümünden 77 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Deney ve kontrol grupları oluşturulup deney grubunda zihin haritala yöntemi ile kontrol grubunda klasik not alma teknikleri uygulanmıştır. Zihin haritalama yöntemini kullanan grup dinlenen metnin hatırlanmasında daha başarılı olmuş ve zihin haritalama yöntemine karşı olumlu bir tutum geliştirmişlerdir. Zihin haritalama yöntemini kullanan öğrencilerin derse karşı ilgilerinin arttığı gözlenmiştir.

Kıdık (2005) yılında hazırladığı “Canlılar Çeşitlidir Ünitesinin Öğretilmesinde Zihin Haritalama Tekniği Kullanılarak Geliştirilen Yapılandırmacı Öğretim Yönteminin Uygulanması ve Geleneksel Yöntemle Karşılaştırılması” isimli yüksek lisans tezinde zihin haritalamanın ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin başarılarına etkisi araştırılmıştır. Araştırmacı tarafından ünite ile ilgili başarı testi geliştirilip deney ve kontrol gruplarına ön-test son-test olarak uygulanmıştır. Zihin haritalama tekniğini kullanılarak geliştirilen yapılandırmacı öğretim modelinin öğrencilerin başarısında olumlu etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Evrekli (2010) yılında hazırladığı “Fen ve Teknoloji Öğretiminde Zihin Haritası ve Kavram Karikatürü Etkinliklerin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Sorgulayıcı

Öğrenme Beceri Algılarına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde fen ve teknoloji öğretiminde zihin haritası ve kavram karikatürü etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarına etkisi araştırılmıştır. Araştırma deney grubu 17 ve kontrol grubu 17 olmak üzere toplam 34 kişi üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda zihin haritalarının ve kavram karikatürlerinin kullanımına dayalı etkinliklerin fen ve teknoloji derslerinde kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarının ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarının gelişimi konusunda yararlı olabileceği sonucuna varılmıştır.

Aydın ve Balım (2007) yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi’nde yayınlanan “Fen ve Teknoloji Öğretiminde Kullanılan Kavramsal Değişim Stratejilerine Dayalı Örnek Etkinlikler” isimli makale çalışmasında zihin haritası da bu stratejilerden biri olarak ele alınmış ve kavram yanlışlarının giderilmesinde etkili olduğu vurgulanmıştır. Bilgisayarda zihin haritası oluşturmaya yardımcı olan bir program olan Mind Manager’den bahsedilmiş ve bu programla oluşturulan bir zihin haritasına yer verilmiştir.

Aslan (2006) yılında hazırladığı “İlköğretim Okulu 4. Sınıf Öğrencilerinin Bilgilendirici Metinleri Anlama, Özetleme ve Hatırlama Becerileri Üzerinde Zihin Haritalarının Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde öğrencilerin bilgilendirici metinleri anlama, hatırlama ve özetleme becerilerine zihin haritalama tekniğinin etkisi araştırılmıştır. Deney ve kontrol grupları belirlenmiş ve deney grubunda ders işleme süreci zihin haritalama tekniği ile işlenirken kontrol grubunda geleneksel yöntem kullanılmıştır. Zihin haritalama tekniğini kullanan deney grubu öğrencilerinin anlama, özetleme ve hatırlama becerileri bakımından kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Buzan (2009) yılında yayınlanan “Akıl Haritaları” isimli kitabında zihin haritalarına yer verilmiştir. Kitapta zihin haritasının ne olduğu, nasıl oluşturulacağı, avantajları, zihin haritası oluştururken nelere dikkat edileceği ve zihin haritasının nerelerde kullanılacağı konularına değinilmiştir. Zihin haritasının kullanılabileceği alanlar örnekler ile detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Zihin haritası ile not almanın geleneksel not alma stratejilerine göre daha etkili olduğu belirtilmiş ve özellikle renkli kalemle not tutmanın öğrenmeyi daha eğlenceli, etkili hale getireceği belirtilmiştir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri toplama süresi ile toplanan verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 2005: 77).

Betimsel tarama modeli çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışır. Bu sayede onları iyi anlayabilme, gruplayabilme olanağı sağlanır ve aralarındaki ilişkiler saptanmış olur. Çünkü eğitim sorunlarının çoğu betimsel niteliktedir ve iyi bir betimleme olmadan üst düzey araştırmalarda ilerlemenin mümkün olmadığı bilinmektedir. Bu tür araştırmaların yapılması daha ayrıntılı araştırmaların yapılması için gerekli görülmektedir (Balcı, 2001: 21; Kaptan, 1998).

Betimsel tarama modelinde bilimin gözleme, kaydetme, olaylar arasındaki ilişkileri tespit etme ve kontrol edilen değişmez ilkeler üzerinde genellemelere varma nitelikleri söz konusudur. Yani bilimin tasvir fonksiyonu ön plandadır (Yıldırım, Şimşek, 2008: 223). Bu nedenle “Neden?” sorusundan çok “Ne?” sorusuna cevap aranır ve araştırılan konu araştırmacının herhangi bir müdahalesi olmadan ortaya konulur (Karasar, 2005: 77).

Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da araştırmacının yapacağı boyutlar arasında yer alabilir (Yıldırım, Şimşek, 2008: 224).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2011-2012 eğitim öğretim yılında ilköğretim ikinci kademe 7. sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; 2011–2012 eğitim öğretim yılında Şanlıurfa ilinin Birecik ilçesindeki Saadettin-Feyhan Karaata İlköğretim Okulu, 11 Temmuz İlköğretim Okulu, Halil-Fincan Kasım İlköğretim Okulu, Dumlupınar İlköğretim Okulu, Gül-Aydın İlköğretim Okulu; Ankara ilinin Mamak ilçesindeki Demirlibahçe İlköğretim Okulu, Çankaya ilçesindeki Tevfik İleri İlköğretim Okulu ve Sinop ilindeki Atatürk İlköğretim Okulu, Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulunda öğrenim gören 7. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Tablo-2. Araştırmaya Katılan Öğrenciler

İller	Öğrenci Sayısı	Okul Sayısı
Ankara	150	2
Sinop	149	2
Şanlıurfa	150	5

Araştırmaya Ankara'dan 150, Sinop'tan 149, Şanlıurfa'dan 150 öğrenci olmak üzere toplamda 449 öğrenci katılmıştır. Bu öğrenciler random olarak seçilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma modeli, yöntem kısmında da ifade edildiği gibi betimsel tarama modeli şeklinde gerçekleşmiştir. Araştırmanın alt problemlerinin istatistiksel analizi için gerekli verileri toplamak amacıyla; 6. Sınıfta Türk Dünyası konusunda gördükleri Türk Cumhuriyetlerinin isim ve yerlerini dilsiz harita içini yerleştirerek zihin haritalarında Türk dünyası algısını öğrenmek için hazırlanmış yarı yapılandırılmış anket kullanılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak konuya ilişkin algıyı ölçmek üzere araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış anket geliştirilmiştir. Bu anketin birinci bölümünde bağımsız değişkenler (cinsiyet, atlas olma, sınıf mevcudu vs.) yer alırken ikinci bölümünde Avrasya dilsiz haritası verilip öğrencilerden Türk Cumhuriyetlerinin isimlerini haritadaki doğru yerlerine yazmaları istenmiştir. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler kitabında yer alan 7 tane Türk Cumhuriyeti esas alınmıştır. Her ülke bir puan olarak kabul edilmiş ve en düşük 0, en yüksek 7 puan olarak belirlenmiştir. Öğrencilerden beklenen dilsiz haritayı hem isim hem de yer olarak Türk Cumhuriyetlerini doğru olarak doldurmak olduğu için puanlama yapılırken her iki hususun da doğru olmasına dikkat edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış anketin uygulanmasıyla elde edilen verilerin analizinde ise SPSS 17.0 istatistiksel yazılımından yararlanılmıştır.

Araştırmanın problem durumu ve alt problemleri oluşturan soruların çözümlenmesinde; frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, gibi betimsel istatistikler ve t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) teknikleri kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt probleminde, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk dünyası algısına ilişkin toplam puanlarının, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bunun için t-testi kullanılmıştır ve elde edilen bulgular Tablo-3'te verilmiştir.

Tablo-3. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	t	P
Kız	227	1.55	1.37	3.140	.002
Erkek	222	1.20	.93		

Tablo-3'teki analiz sonuçlarına göre 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin toplam puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(447)} = 3.140$; $P < .05$]. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin puanlarında, kız öğrencilerinin bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X} = 1.55$) iken erkek öğrencilerin bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X} = 1.20$) olmuştur. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı

bulunmuştur. Bu bulgu araştırmaya katılan kız öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası algısının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt probleminde, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk dünyası algısına ilişkin toplam puanlarının, atlası olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bunun için t-testi kullanılmıştır ve elde edilen bulgular Tablo-4'te verilmiştir.

Tablo-4. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Atlası Olma Durumu Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Atlas	N	$\bar{X}$	S	t	P
Evet	366	1.47	1.21	3.539	.000
Hayır	82	.96	.97		

Tablo-4'teki analiz sonuçlarına göre 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin toplam puanları atlası olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(446)} = 3.539$; $P < .05$]. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin puanlarında, atlası olanların bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X} = 1.47$) iken atlası olmayanların bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X} = .96$) olmuştur. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu araştırmaya katılan atlası olan öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin görüşlerinin daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Atlas öğrencilere görsel bir materyal sunduğu için öğrenmenin kalıcılığını artırır. Bunu araştırma sonucundan anlamak mümkündür.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt probleminde, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk dünyası algısına ilişkin toplam puanlarının, harita inceleme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bunun için t-testi kullanılmıştır ve elde edilen bulgular Tablo-5'te verilmiştir.

Tablo-5. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Harita İnceleme Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Harita İnceleme	N	$\bar{X}$	S	t	P
Evet	288	1.37	1.21	-.368	.713
Hayır	158	1.41	1.16		

Tablo-5'deki analiz sonuçlarına göre 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin toplam puanları harita inceleme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(444)} = -.368$; $P > .05$]. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin puanlarında, atlas ya da harita üzerinde Türk Cumhuriyetlerini inceleyenlerin bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X} = 1.37$) iken atlas ya da harita üzerinde Türk Cumhuriyetlerini incelemeyenlerin bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X} = 1.41$) olmuştur. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgu araştırmaya katılan atlas ya da harita üzerinde Türk Cumhuriyetlerini inceleyen ve incelemeyen öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin görüşlerinin benzerlik gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt probleminde, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk dünyası algısına ilişkin toplam puanlarının, okulunda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediği araştırılmıştır. Bunun için t-testi kullanılmıştır ve elde edilen bulgular Tablo-6’da verilmiştir.

Tablo-6. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Okulunda Sosyal Bilgiler Sınıfı/Laboratuvarı Olma Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Sınıf/Lab.	N	$\bar{X}$	S	t	P
Evet	133	1.22	.86	-.1.840	.066
Hayır	311	1.44	1.30		

Tablo-6’daki analiz sonuçlarına göre 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin toplam puanları okulunda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(442)} = -1.840$; $P > .05$]. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin puanlarında, okulunda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olanların bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X} = 1.22$) iken okulunda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olmayanların bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X} = 1.44$) olmuştur. Bu bulgu araştırmaya katılan okulunda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olan ve olmayan öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası algılarının benzerlik gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt probleminde, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin toplam puanlarının, öğrencilerin yaşadıkları illere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bunun için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır ve elde edilen bulgular Tablo-7’de verilmiştir.

Tablo-7. 7. Sınıf Öğrencilerinin Yaşadıkları İllere İlişkin Betimsel Veriler

Yaşanılan İl	Sıra	N	$\bar{X}$	S
Ankara	1	150	1.78	1.42
Sinop	2	149	1.16	.85
Şanlıurfa	3	150	1.19	1.11
Toplam		449	1.38	1.19

Tablo-8. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Puanlarının Yaşadıkları İl Değişkenine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Fark Tukey
Gruplar arası	36.367	2	18.184	13.670	.000	1-2
Gruplar içi	593.268	446	1.330			1-3
Toplam	629.635	448				

Tablo-8'deki varyans analizi sonuçlarına göre 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısı toplam puanları yaşadıkları il değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(2-446)}=13.670$; $P< ,05$]. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, Ankara ilinde öğrenim gören öğrencilerin görüşlerin ortalaması ile ($\bar{X}=1.78$) Sinop ilinde öğrenim gören öğrencilerin görüşlerin ortalaması ($\bar{X}=1.16$) ve Şanlıurfa ilinde öğrenim gören öğrencilerin görüşlerin ortalaması ($\bar{X}=1.19$) arasında Ankara'da öğrenim gören öğrencilerin lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu bulgu Ankara ilinde öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyası algısının Sinop ve Şanlıurfa ilinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğunu göstermektedir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın altıncı alt probleminde, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin toplam puanlarının, sınıf mevcuduna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bunun için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır ve elde edilen bulgular Tablo-9'da verilmiştir.

Tablo-9. 7. Sınıf Öğrencilerinin Sınıf Mevcuduna İlişkin Betimsel Veriler

Sınıf Mevcudu	Sıra	N	$\bar{X}$	S
20'den az	1	31	1.68	1.68
21-30	2	208	1.16	.96
31-40	3	162	1.60	1.35
41 ve üzeri	4	42	1.40	.96
Toplam		443	1.38	1.19

Tablo-10. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Puanlarının Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Fark Tukey
Gruplar arası	20.711	3	6.904	5.001	.002	1-2
Gruplar içi	606.052	439	1.381			
Toplam	626.763	442				

Tablo-10'daki varyans analizi sonuçlarına göre 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısı toplam puanları sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(2-446)}=5.001$; $P< ,05$]. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, sınıf mevcudu 20'den az olan

öğrencilerin görüşlerin ortalaması ile ($\bar{X}=1.68$) sınıf mevcudu 21-30 olan öğrencilerin görüşlerin ortalaması ($\bar{X}=1.16$) arasında sınıf mevcudu 20'den az olan öğrencilerin lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca sınıf mevcudu 31-40 olan öğrencilerin bilinen Türk devleri puanları ortalaması ($\bar{X}=1.60$), sınıf mevcudu 41 ve üzeri olan öğrencilerin bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X}=1.40$) olmuştur. Bu bulgu araştırmaya katılan sınıf mevcudu 20'den az olan öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası algısının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın yedinci alt probleminde, 7. Sınıf öğrencilerinin Türk Cumhuriyetleri ile ilgili bilgiyi edinmiş oldukları kaynaklar frekans ve yüzde değerleri dikkate alınarak incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo-11'de verilmiştir.

Tablo-11. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Bilgi Edinme Yolları Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Sonuçları

Bilgi	f	(%)
Gazete	98	21.8
Dergi	79	17.6
Tv	222	49.4
Ansiklopedi	159	35.4
Ders Kitabı	374	83.3
İnternet	285	63.3
Tarihi Roman	69	15.4
Sosyal Çevre	141	31.4
Tarih Kitapları	207	46.1
Önceki Sosyal Bilgiler Dersi	114	47.7

Tablo-11'den 7. sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısını oluşturan bilgilere bakacak olursak; gazeteden bilgi edinen öğrenci sayısı 98 olup toplam öğrencilerin % 21.8'ini oluşturmaktadır. Dergiden bilgi edinen öğrenci sayısı 79 olup toplam öğrencilerin % 17.6'sını oluşturmaktadır. Televizyondan bilgi edinen öğrenci sayısı 222 olup toplam öğrencilerin % 49.4'ünü oluşturmaktadır. Ansiklopediden bilgi edinen öğrenci sayısı 159 olup toplam öğrencilerin % 35.4'ünü oluşturmaktadır. Ders kitabından bilgi edinen öğrenci sayısı 374 olup toplam öğrencilerin % 83.3'ünü oluşturmaktadır. İnternette bilgi edinen öğrenci sayısı 285 olup toplam öğrencilerin % 63.3'ünü oluşturmaktadır. Tarihi romandan bilgi edinen öğrenci sayısı 69 olup toplam öğrencilerin % 15.4'ünü oluşturmaktadır. Sosyal çevreden bilgi edinen öğrenci sayısı 222 olup toplam öğrencilerin % 49.4'ünü oluşturmaktadır. Tarih kitaplarından bilgi edinen öğrenci sayısı 207 olup toplam öğrencilerin % 46.1'ini oluşturmaktadır. Önceki sosyal bilgiler dersinden bilgi edinen öğrencilerin sayısı 214 olup toplam öğrencilerin % 47.7'sini oluşturmaktadır. Buradan öğrencilerin Türk Dünyası ile ilgili bilgiyi en çok % 83.3 ile ders kitaplarından öğrendiği sonucu çıkarılabilir. Bunu % 63.3 ile internet, % 49.4 ile televizyon ve % 47.7 ile daha önceki Sosyal Bilgiler dersi takip etmektedir. En az ise % 15.4 ile tarih kitaplarından öğrendikleri sonucuna varılabilir.

4.8. Sekizci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın sekizinci alt problemde, 7. Sınıf öğrencilerinin 7 bağımsız Türk Cumhuriyetinden kaçını doğru bildiği frekans ve yüzde değerleri dikkate alınarak incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo-12'de verilmiştir.

Tablo-12. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin 7 Bağımsız Türk Cumhuriyetini Bilme Sayıları Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Sonuçları

Ülke Bilinme Sayıları	f	(%)
Hiç Bilmeyen (0)	100	22.2
1 Ülke Bilen	168	37.4
2 Ülke Bilen	135	30.0
3 Ülke Bilen	23	5.1
4 Ülke Bilen	10	2.2
5 Ülke Bilen	9	2.0
6 Ülke Bilen	1	0.2
7 Ülke Bilen	3	0.6

Tablo-12'deki 7. Sınıf öğrencilerinin doğru bildikleri bağımsız Türk Cumhuriyeti sayısını ve bunun yüzde değerlerini inceleyecek olursak; bağımsız Türk Cumhuriyetleri'ni hiç bilmeyen öğrenci sayısı 100 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 22.2'sini oluşturmaktadır. Bağımsız Türk Cumhuriyetleri'nden bir ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 168 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 37.4; iki ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 135 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 30'unu; üç ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 23 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 5.1'ini; dört ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 10 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 2.2'sini; beş ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 9 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 2'sini; altı ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 1 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 0.2'sini; yedi ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 3 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 0.6'sını oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık % 90'ı iki ve ikiden az ülke bilmektedir. Geriye kalan % 10 ikiden daha fazla ülke bilmektedir. Bu oldukça düşük bir yüzdeyi oluşturmaktadır. Ülkelerin tamamını bilen öğrenci sayısı ise 449 öğrenciden sadece üç öğrencidir. Bu da % 0.6 gibi küçük bir orandır.

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dokuzuncu alt probleminde, 7. Sınıf öğrencilerinin 7 bağımsız Türk Cumhuriyetinden her birini doğru yerleştirmesi frekans ve yüzde değerleri dikkate alınarak incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo-13'te verilmiştir.

Tablo-13. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin 7 Bağımsız Türk Cumhuriyetinin Her Birinin Bilinme Sayıları Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Sonuçları

Ülkeler	f	(%)
Türkiye	337	75.0
KKTC	140	31.1
Kazakistan	50	11.1
Azerbaycan	35	7.7
Türkmenistan	26	5.7
Özbekistan	24	5.3
Kırgızistan	7	1.5

Tablo-13'teki 7. Sınıf öğrencilerinin 7 bağımsız Türk Cumhuriyeti'nden her birini doğru bilen öğrenci sayısını ve bunun yüzde değerlerini inceleyecek olursak; Türkiye'yi doğru bilen öğrenci sayısı 337 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 75'ini oluşturmaktadır. KKTC'yi doğru bilen öğrenci sayısı 140 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 31.1'ini; Kazakistan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 50 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 11.1'ini; Azerbaycan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 35 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 7.7'sini; Türkmenistan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 26 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 5.7'sini; Özbekistan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 24 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 5.3'ünü; Kırgızistan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 7 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 1.5'ini oluşturmaktadır. Buradan araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun (her 4 öğrenciden 3'ü) Türkiye'yi bildikleri sonucu çıkmıştır. Bunun nedeni yaşadıkları ülke olması olabilir.

Türkiye'den sonra öğrenciler en çok Kıbrıs' doğru bilmiştir. Bunun nedeni ise diğer Türk Cumhuriyetleri'ne göre Kıbrıs'ın daha fazla gündemde olması ve Türkiye'ye olan yakınlığı olabilir. Kıbrıs'ı Kazakistan, Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan izler. Bağımsız Türk Cumhuriyetleri arasında en az Kırgızistan bilinmiştir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu bölümde, dördüncü bölümde verilen bulgu ve yorumların doğrultusunda, araştırmanın sonuçlarına yer verilip çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

1. Araştırma sonuçlarına göre, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına yönelik toplam puanları cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.
2. Araştırma sonuçlarına göre, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına yönelik toplam puanları atlas olma değişkenine atlası olan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.
3. Araştırma sonuçlarına göre, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına yönelik toplam puanları harita inceleme değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
4. Araştırma sonuçlarına göre, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına yönelik toplam puanları okulunda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu araştırmaya katılan okulunda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olan ve olmayan öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası algılarının benzerlik gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.
5. Araştırma sonuçlarına göre, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısı toplam puanları yaşadıkları il değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ankara ilinde öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyası algısının Sinop ve Şanlıurfa ilinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

6. Araştırma sonuçlarına göre, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısı toplam puanları sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Sınıf mevcudu 20'den az olan öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası algısının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.
7. 7. sınıf öğrencilerinin Türk Dünyası ile ilgili bilgiyi en çok % 83.3 ile ders kitaplarından öğrendiği sonucuna varılmıştır. Bunu % 63.3 ile internet, % 49.4 ile televizyon ve % 47.7 ile daha önceki Sosyal Bilgiler dersi takip etmektedir. En az ise % 15.4 ile tarih kitaplarından öğrendikleri sonucu çıkmıştır.
8. Araştırma sonuçlarına göre, bağımsız Türk Cumhuriyetleri'ni hiç bilmeyen öğrenci sayısı 100 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 22.2'sini oluşturmaktadır. Bağımsız Türk Cumhuriyetleri'nden bir ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 168 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 37.4; iki ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 135 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 30'unu; üç ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 23 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 5.1'ini; dört ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 10 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 2.2'sini; beş ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 9 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 2'sini; altı ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 1 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 0.2'sini; yedi ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 3 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 0.6'sını oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık % 90'ı iki ve ikiden az ülke bilmektedir. Geriye kalan % 10 ikiden daha fazla ülke bilmektedir.
9. Araştırma sonuçlarına göre, Türkiye'yi doğru bilen öğrenci sayısı 337 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 75'ini oluşturmaktadır. KKTC'yi doğru bilen öğrenci sayısı 140 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 31.1'ini; Kazakistan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 50 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 11.1'ini; Azerbaycan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 35 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 7.7'sini; Türkmenistan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 26 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 5.7'sini; Özbekistan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 24 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 5.3'ünü; Kırgızistan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 7 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 1.5'ini oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun (her 4 öğrenciden 3'ü) Türkiye'yi bildikleri sonucu çıkmıştır.

5.2. Öneriler

1. Sınıf mevcudu 20'den az olan öğrencilerin dilsiz haritada bağımsız Türk Cumhuriyetleri'nin yerini ve ismini sınıf mevcudu daha yüksek öğrencilere göre daha doğru gösterdikleri sonucuna varılmıştır. Bundan dolayı sınıf mevcudunun çok yüksek olmamasına özen gösterilip sınıf mevcutları bana göre düzenlenebilir.
2. Atlası olan öğrencilerin olmayanlara göre bağımsız Türk Cumhuriyetleri'ni bilme puanlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerden atlas alması istenip alıp almadıkları kontrol edilebilir ya da öğrencilere atlas dağıtılabilir.
3. Bağımsız Türk Cumhuriyetleri'ni haritada inceleme değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bunun nedeni harita incelemelerinin genel kalıp detaylara inilmemiş olması ve öğrenciyi doğrudan işin içine katmamak olmuş olabilir. Bu nedenle sadece harita incelemekle kalmayıp öğrencilere haritalar çizdirilebilir. Çizilen harita merkeze alınarak ülkenin genel bilgilerini kapsayan bir zihin haritası çizdirilebilir. Böylece öğrencinin katılımı sağlandığı için hem ülkenin konumu hem de genel bilgileri için öğrenme kalıcılığı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aslan, A. (2006). *İlköğretim Okulu 4. Sınıf Öğrencilerinin Bilgilendirici Metinleri Anlama, Özetleme ve Hatırlama Becerileri Üzerinde Zihin Haritalarının Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ateş, S., (2009). *Sosyal Bilgilerde Tarih Diyagramlarının Kullanım Türlerinin Öğrenci Başarısına Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, G. (2009). *Zihin Haritalama Tekniğinin Dinleneni Anlamaya Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aydın, G., Balım, A. G., (2007). *Fen ve Teknoloji Öğretiminde Kullanılan Kavramsal Değişim Stratejilerine Dayalı Örnek Etkinlikler*, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 22, s.: 54-66.
- Balcı, A., (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bayramoğlu, U., (2007). *Bağımsızlıklarının 15. Yılında Türk Cumhuriyetleri*. Ankara: Uzman Matbaacılık.
- Brinkmann, A., (2007). *Graphical Knowledge Display- Mind Mapping and Concept Mapping as Efficient Tools in Mathematics Education*, (çev. Suphi Önder, Bütüner), Elementary Education Online, 6(1), Çeviri: 1-11
- Buzan, T., Keene, R., (1996). *Dehanın El Kitabı*. (çev. Sinem Gül), İstanbul: Birleşik Basın Dağıtım.

Buzan, T., (2009). *Akıl Haritaları*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.

Buzan, T., Buzan, B., (2011). *Zihin Haritaları*. (çev: Güntülü Tercanlı), İstanbul: Alfa Yayınları.

Bütüner, S. Ö., (2006). *Açılar ve Üçgenler Konusunun İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerine Vee Diyagramları ve Zihin Haritaları Kullanılarak Öğretimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.

Bütüner, S. Ö., Gür, H., (2008). *Açılar ve Üçgenler Konusunun Anlamlı Öğrenme Araçlarından V Diyagramları ve Zihin Haritaları Kullanılarak Öğretimi*, Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED) Cilt 2, Sayı 1, Haziran, s. 1-18.

Büyüköztürk, Ş., (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: PegemA Yayıncılık

Çeçen, A., (2007). *Türk Devletleri*.(4. Baskı). Ankara: Fark Yayınları.

Evrekli, E. (2010). *Fen ve Teknoloji Öğretiminde Zihin Haritası ve Kavram Karikatürü Etkinliklerin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Sorgulayıcı Öğrenme Beceri Algılarına Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Evrekli, E., Balım, A. G. (2010). *Fen ve Teknoloji Öğretiminde Zihin Haritası ve Kavram Karikatürü Etkinliklerin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Sorgulayıcı Öğrenme Beceri Algılarına Etkisi*, Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, s.: 76-98.

Gümüş, E., (2006). *Eğitim Fakülteleri İçin Ülkeler Coğrafyası*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Güney, E., (2004). *Komşu Ülkeler Coğrafyası*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Güngördü, E., (2006). *Devletler Coğrafyası*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

İlköğretim Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı. (3. Baskı). (2008). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu (Taslak Basım). (2005). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Kahveci, G., (2004). *Az Görenlerde Zihin Haritası Yöntemi İle Özet Çıkarmanın Okuduğunu Anlamaya Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Bilim Kitap Kırtasiye Ltd. Şti.

Karaaslan, T., (2006). *Ortadoğu'nun Coğrafyası*. (4. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kıdık, F. E., (2005). *'Canlılar Çeşitlidir' Ünitesinin Öğretilmesinde Zihin Haritalama Tekniği Kullanılarak Geliştirilen Yapılandırmacı Öğretim Yönteminin Uygulanması ve Geleneksel Yöntemle Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.

Koç, H. (2008). *Coğrafya Öğretim Programındaki Kazanımların Öğrencilerin Harita Beceri Düzeyleri Üzerine Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Memiş, E., Köstüklü, N., (2002). *Yeni ve Yakınçağda Türk Dünyası*. (3. Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Öztürk, C. - Dilek , D., (2002). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şahin, C., (2001). *Ülkeler Coğrafyası*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şahin, C., Doğanay, H., (2000). *Türkiye Coğrafyası*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şeyihoğlu, A., Akbaş, Y., Kartal, A., (2012). *Uygulama Örnekleri İle Coğrafya Eğitiminde Kavram ve Zihin Haritaları*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Taş, H.İ. (2003). *Zihinsel Haritalama ve Öğrencilerin Zihni Haritalarını Geliştirme Yolları*, Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı: 8, İstanbul.
- Tunçel, H. (2002). *Türk Öğrencilerin Zihin Haritalarında İslam Ülkeleri*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 12, Sayı:2, Sayfa: 83-103, Elazığ.
- Tümertekin, E., Özgüç, N. (2002). *Beşeri Coğrafya: İnsan, Kültür, Mekan*. (1. baskı 1997, 2. baskı 1998) Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Yaşar, I. Z., (2006). *Fen Eğitiminde Zihin Haritalama Tekniğiyle Not Tutmanın Kavram Öğrenmeye ve Başarıya Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yavaş, A. (2011). *Ardıl Çeviri Eğitiminde Zihin Haritaları Oluşturma Yönteminin Etkilik Derecesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Gözden geçirilmiş 6. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

www.bayrakanlamlari.blogcu.com

www.bilder5049.blogcu.com

www.buildturkey.com

www.learn-english.me

www.loadtr.com

www.ortadogutekstil.com.tr

www.tekim.com.tr

www.tuik.gov.tr

www.wikipedia.com

www.yerbilgisi.com

www.yumurtakodlama.gen.tr

EKLER

EK-1. Anket Formu

ANKET FORMU

Değerli Öğrenciler,

Aşağıda, sizin zihin haritanızda Türk Dünyası algınızı değerlendirmek amacıyla dilsiz harita ve anket formu hazırlanmıştır. Bu anketle ve dilsiz harita ile sizin görüşlerinize başvurulmaktadır. Soruları dikkatli ve içtenlikle cevaplamanız araştırmaya olumlu ve eleştirel bir katkı sağlayacaktır. Cevaplarınız araştırma dışında başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Lütfen her bir soruda size uygun olan cevabı çarpı (X) işareti ile belirtiniz.

Hülya KARAÇALI

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

1. KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz:

1. Erkek () 2. Kız ()

Yaşamakta olduğunuz il:

Evinizde televizyon var mı?:

1. Evet () 2. Hayır ()

Kendinize ait atlasınız var mı?:

1. Evet () 2. Hayır ()

Atlas ya da harita üzerinde Türk Cumhuriyetlerini incelediniz mi?:

1. Evet () 2. Hayır ()

Okulunuzda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı var mı?:

1. Evet () 2. Hayır ()

Türk Cumhuriyetleri ile ilgili bilgiyi nerden edindiniz?: (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

1. Gazete () 2. Dergi () 3. Televizyon () 4. Ansiklopedi ()
5. Ders kitabı () 6. İnternet () 7. Tarihi roman () 8. Sosyal çevre ()
9. Tarih kitapları () 10. Daha önceki Sosyal Bilgiler dersi ()

Sınıf mevcudunuz kaç kişidir?:

1. 20'den az () 2. 21-30 () 3. 31-40 () 4. 41 ve üzeri ()

Yukarıdaki dilsiz harita üzerine bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin isimlerini yazınız.

Ek-2. İzin Yazıları

T.C.
SİNOP VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

05 OCAK 2012

Sayı : B.08.4.MEM.0.57.24.01-604.02-
Konu : İzin

000157

Sayın, Hülya KARAÇALI
Gazi Üni. Eğ.Bil. Ens. Sos. Bil. Öğrt.
Yüksek Lisans Öğrencisi

- İlgi: a) Valilik Makamı'nın 03.01.2012 tarih ve 00062 sayılı Oluru.
b) Valilik Makamı'nın 04.01.2012 tarih ve 00109 sayılı Oluru.

İlgi Olur'lar ile Merkez M.Akif ERSOY İlköğretim Okulu ve Atatürk İlköğretim Okulu'nda "7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısı" konulu tezin uygulanması uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi rica ederim.

Muhsin ŞENTÜRK
Müdür a.

Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

EKİ: Valilik Oluru(2 s.)

EKİLER
1- Akademi Personel (1 s.)
2- Tez Üzerine (1 s.)

T.C.
BİRECİK KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI :B.08.4.MEM.0.63.41.05.200/902

08./02/2012

KONU : Anket Uygulaması.

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
BİRECİK

İlgi : a) Gazi Üniversitesi Rektörlüğü'nün 12.12.2011 tarih ve 10874 sayılı yazısı.

b) Valilik Makamı'nın 02/02/2012 tarih ve 3445 sayılı Olur'u

Valiliğimiz ilgi (b) Olur'ları gereği; Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilimdalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Hülya KARAÇALI, Yad.Doç.Dr. Bülent AKSOY danışmanlığında yürütülen "7.Sınıf öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısı" konulu anket çalışması yapılması planlanmıştır,

Söz konusu Anket uygulama çalışmasının; İlçemiz Dumlupınar İlköğretim Okulu, Saadettin-Feyhan Karaata İlköğretim Okulu, Hatice-Sadık Fincan İlköğretim Okulu, 11 Temmuz İlköğretim Okulu ve Özel Gül-Aydın Mirkelam İlköğretim Okulu 7.sınıf öğrencilerine uygulanması, Müdürlüğümüzde uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

Zeki ÇAKMAK
İlçe Milli Eğitim Müdür V.

O L U R.
..../02/2012

Oktay ERDOĞAN
Kaymakam

EKLER :

EK-1 Valilik Olur'u (1 Adet)

Meydan Mah.Hükümet Konağı 3.Kat Birecik/Şanlıurfa

Telefon: (0 414) 652 78 79- 652 20 04- 652 10 97 Faks: (0 414) 652 66 99

e-posta: birecik63@meh.gov.tr

Elektronik Ağ: www.birecik-meh.gov.tr

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.YET.00.20.00.0 / 8012
Konu : Araştırma İzni.

15./05/2012

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İlgi : a) 20.03.2012 tarih ve B.30.2.GÜN.0.44.72.00/2542 sayılı yazı,
b) 07.03.2012 tarih B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazı (Genelge No: 2012/13)

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Hülya Karaçalı'nın "7.Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısı" isimli araştırması için uygulama izni talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilerek onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen 2 sayfa 8 soru ve 1 dilsiz haritadan oluşan veri toplama araçlarının, gönüllülük esas olmak kaydıyla, Şanlıurfa, Sinop ve Ankara illerindeki ilköğretim okullarında uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

İlhan VARANK
Grup Başkanı

EK :
1-Veri Toplama Aracı (1 Adet- 2 Sayfa)

Tel : (0 312) 296 94 00
Faks : (0 312) 223 87 36
İnt.adresi : <http://egitek.meb.gov.tr>
Eğitim Portalı : <http://www.egitim.gov.tr>
06500 Teknikokullar - ANKARA

